

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ MEDYA
OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİ İLE EMPATİ
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Kudret YILDIRIM

Zonguldak 2024

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ MEDYA
OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİ İLE EMPATİ
DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**Hazırlayan
Kudret YILDIRIM**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Barış KAYA**

Zonguldak 2024

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda ve basımda enstitü tez yazım ve basım yönergesine uygun davranıldığını taahhüt ederim.

Kudret YILDIRIM
06.01.2025

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında 216282125008 numaralı Kudret YILDIRIM'ın hazırladığı **“Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Düzeyleri ile Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki”** başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 11/12/2024 Çarşamba günü saat 12:00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OY ÇOKLUĞUYLA / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Doç. Dr. İbrahim SARI
Başkan

Doç. Dr. Barış KAYA
(Tez Danışmanı)
Üye

Doç. Dr. Fatih KAYAALP
Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 20...

Prof. Dr. Yücel NAMAL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Düzeyleri ile Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki
Tez Yazarı	: Kudret YILDIRIM
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Barış KAYA
Türü, Yılı	: Yüksek Lisans, 2024
Sayfa Adedi	: 83

Bu incelemenin amacı öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre araştırmaktır. İncelemenin öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin bir takım değişkenlere göre kıyaslandığı kısımda nicel araştırma metodlarından betimsel araştırma kapsamındaki genel tarama modeli kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ile empati düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı bölümde ise korelasyonel (ilişkisel) araştırma modeli uygulanmıştır. Araştırmada veri toplamak için Baron-Cohen ile David (2004) tarafından geliştirilen Kaya ve Çolakoğlu (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği” ve Karataş (2008) tarafından geliştirilen ve sonrasında Gazi Eğitim Fakültesi’nde çalışan uzman öğretim üyeleri ile 2015 yılı itibariyle yeniden güncellenmiş “Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analiz aşamasında yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve puanlar normal dağılım göstermediğinden çoklu karşılaştırmalar olduğunda kullanılan, parametrik bir test olan ANOVA’nın karşılığı Kruskal Wallis testi ile T-testinin karşılığı olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişki, Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı ile elde edilmiştir. Verilerin analizinden ulaşılan sonuçlara göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı bir değişiklik oluşturduğu görülmüştür. Öğretmen

adaylarının empati düzeyleri okudukları bölümlere göre incelendiğinde; duygusal tepki, bilişsel empati ve sosyal beceriler alt boyutlarında bir farklılık saptanmamıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile empati düzeylerinin bilişsel empati ve duygusal tepki alt boyutlarında anlamlı bir pozitif ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır. Medya okuryazarlığın sosyal becerilerle olan ilişkisinin ise zayıf olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Medya Okuryazarlık, Empati

ABSTRACT

Institution	: ZBEU Institute of Social Sciences, Department of Turkish Studies in Education
Thesis Title	: The Relationship Between Prospective Teachers' Media Literacy and Empathy Levels
Thesis Author	: Kudret YILDIRIM
Thesis Adviser	: Assoc. Prof. Dr. Barış Kaya
Type, Year	: MSc Thesis, 2024
Number of Pages	: 83

The aim of this review is to research the press literacy and empathy levels of the candidate teachers keeping different variables in mind. In the section where the press literacy and empathy levels of the candidate teachers are compared according to some variables general scanning model in descriptive research of quantitative research is used. In the section where the relationship between the literacy and empathy levels of the candidate teachers are examined, the correlational research model is implemented. In this research, "Determining Empathy Level Scale" that is implemented by Baron-Cohen and David (2004) and translated into Turkish by Kaya and Çolakoğlu (2008) "Determining Media Literacy Level Scale" that is updated again in 2015 by the faculty members of Gazi University Faculty of Education has been used. In the analysis phase of the data, Kruskal Wallis Test that is the equivalent of ANOVA which is a parametric test used in multiple comparisons and Mann Whitney U Test an equivalent of T Test have been used since the concepts of the percentage, frequency, arithmetic mean and points do not display normal distribution. The correlation between the press literacy and empathy levels of the candidate teachers have been obtained by the Spearman Brown order differences correlation coefficient. According to the analysis of data, it is confirmed that the press literacy and empathy levels of the candidate teachers are high. It has occurred that the press literacy levels of the candidate teachers differ significantly according to their majors. No differences have been observed in sub-levels of emotional reaction, cognitive empathy and social skills when the empathy levels of the candidate teachers have been examined considering their majors. It is determined that a meaningful correlation exists at the sub-levels of empathy and emotional reaction in the press literacy and empathy levels of the candidate teachers.

It is observed that the relationship between the press literacy and social skills is weak.

Keywords: Prospective Teacher(s), Media Literacy, Empathy

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerini farklı değişkenlere göre incelemektir. Günümüzde medya, bilgiye ulaşma ve sosyal etkileşim kurma açısından merkezi bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı, eğitimde kritik bir beceri olarak öne çıkmaktadır. Medya okuryazarlığı, insanların medya mesajlarını çözümleme, yorumlama ve üretme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan bir süreçtir. Empati, başkalarının duygularını anlama ve bu duygulara duyarlı olma kapasitesidir; eğitim ortamında etkili bir iletişim ve olumlu bir öğrenme atmosferi oluşturmanın önemli bir parçasıdır. Medya okuryazarlığı ile empati arasındaki bağın araştırılması, sosyal ve duygusal öğrenmenin desteklenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Elde edilen bulguların, eğitim programlarının ve öğretim yöntemlerinin iyileştirilmesine yönelik faydalı bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın tamamlanmasında tecrübesiyle bana yardımcı olan, sabırla her zaman yol gösteren ve beni büyük bir içtenlikle destekleyen kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Barış KAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Katkılarından ve yönlendirmelerinden dolayı değerli hocam Prof. Dr. Oğuzhan KARADENİZ'e teşekkür ederim.

Çalışmanın uygulama aşamasında, araştırmaya gönüllü olarak katılan değerli öğrencilere ve uygulamaların yapılmasında yardımcı olan tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Tez süresi boyunca beraber mesai yaptığım, hoşgörüsü ve desteğiyle yanımda olan iş arkadaşım Furkan TORUN'a teşekkür ederim.

Her zaman desteklerini hissettiğim ve eğitimim boyunca hep yanımda olan değerli aileme ise ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	iv
1. EMPATİ.....	6
1.1. Empatinin Tanımı	6
1.2. Empatinin Tarihçesi	8
1.3. Empati Eğitimi	11
1.4. Empatinin Bileşenleri	13
1.5. Empatinin İlgili Olduğu Kavramlar	15
2. MEDYA OKURYAZARLIK	17
2.1. Medya Okuryazarlığı Kavramı	17
2.2. Medya Okuryazarlığının Önemi	21
2.3. Medya Okuryazarlığı Eğitimi	24
2.4. Öğretmen Eğitiminde Medya Okuryazarlığı Eğitimi	26
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	28
3.1. Medya Okuryazarlıkla İlgili Araştırmalar.....	28
3.1.1. Medya Okuryazarlıkla İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	28
3.1.2. Medya Okuryazarlıkla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	31
3.2. Empatiyle İlgili Araştırmalar	32
3.2.1. Empatiyle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	32
3.2.2. Empati İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	34
4. YÖNTEM.....	37
4.1. Araştırmanın Modeli	37
4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	37
4.3. Ölçme Araçları	39
4.3.1. Kişisel Bilgi Formu	39
4.3.2. Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği	39
4.3.3. Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği	40
4.4. Ölçme Araçlarının Uygulanması.....	40
4.5. Verilerin Çözümlemesi	41

5. BULGULAR VE YORUM.....	43
5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	43
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44
5.2.1. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeyi	44
5.2.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeyi.....	47
5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	48
5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	50
5.4.1. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Empati Düzeyi.....	50
5.4.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Empati Düzeyi	53
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	54
SONUÇ.....	56
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	77
EK 1: Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ)	77
Ek 2: Medya Okuryazarlık Ölçeği.....	78
Ek 3: Ölçek Kullanım İzinleri	79
Ek 4: Etik Kurulu Kararı	81
ÖZ GEÇMİŞ.....	82

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımı.....	38
Tablo 4.2: Verilerin Basıklık- Çarpıklık Değerleri ve Shapiro Wilk ve Kolmogrov-Smirnov Test Sonuçları.....	41
Tablo 5.1: Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Dağılımı...	43
Tablo 5.2: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Dağılımı.....	43
Tablo 5.3: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	44
Tablo 5.4: Bölümlerine Göre Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Çoklu Karşılaştırma Testi Sonucu.....	45
Tablo 5.5: Cinsiyetlerine Göre Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu.....	47
Tablo 5.6: Cinsiyetlerine Göre Medya Okuryazarlık Ölçeğinin Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri.....	47
Tablo 5.7: Öğretmen Adaylarının Empati Düzeylerinin Dağılımı	48
Tablo 5.8: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Empati Düzeylerinin Dağılımı	48
Tablo 5.9: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Empati Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	50
Tablo 5.10: Bölümlerine Göre Öğretmen Adaylarının Empati Düzeylerinin Duygusal Tepki Alt Boyutuna İlişkin Çoklu Karşılaştırma Testi Sonucu.	52
Tablo 5.11: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Empati Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu.....	53
Tablo 5.12: Cinsiyetlerine Göre Empati Düzeyi Belirleme Ölçeğinin Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri.....	54
Tablo 5.13: Öğretmen Adaylarının Empati Düzeyi İle Medya Okuryazarlık Düzeyi Arasındaki İlişkisi	55

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1: Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımı	39
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	: Aktaran
Anova	: Varyans Analizi
Çev	: Çeviren
Ed	: Editör
EDBÖ	: Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği
f	: Frekans
F	: F değeri (Varyans)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
n	: Örneklem Büyüklüğü
p	: Anlamlılık Düzeyi
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s	: Sayfa
sd	: Serbestlik Derecesi
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı
ss	: Standart Sapma
t	: T-Değeri (t-testi değeri)
%	: Yüzde
X	: Aritmetik Ortalama

GİRİŞ

21. yüzyılda yaşanan teknolojik ilerlemeler neticesinde medya, dönüşüm aşamasından ilerleyerek, yeni bir medya alanının meydana çıkmasına zemin hazırlamıştır. Yeni medya olgusu gündelik hayat kullanımlarımızda önemli bir değişime uğrayarak yaşamımızda elzem bir parça olmayı başarmıştır (Binark, 2007, s. 21). Medyanın zaman geçtikçe bireylerin yaşamının içinde olması, teknoloji ile birlikte yenileşme göstermesiyle doğrudan ilişkili olmasındandır. Bu ilişki her geçen zaman gücüne güç katmaya devam etmektedir. Bu sebeple kişilerin yaşamının en önemli parçası haline gelen medyanın etkililiği noktasında kişilerin bilgilendirilmesi artık bir gereklilik değil, bir zorunluluk olduğu anlaşılmaktadır (Nalçacı, Meral & Şahin, 2016, s. 2).

İnsanlar yaşadıkları toplumda ve iletişim kurduğu insanlarla sıklıkla ilişki kurmak durumunda olmaktadır (Barnett, 1990, s. 146-163). İletişim yetenekleri kuvvetli olan bireyler düzenli , saygılı, somut ve empatik davranışlar sergileyen kişilerdir(Cüceloğlu, 1994, s. 21-41). Empati genel anlamda kişilerin birbirini anlaması, olaylar karşısında diğerleri gibi düşünebilmesi olarak belirtilebilir (Kalliopuska, 1992, s. 1-20). Empati, eğitimcilerin öğrencileriyle kurduğu ilişkilerde güven, anlayış ve destekleyici bir atmosfer oluştururken, aynı zamanda sınıf içindeki sosyal etkileşimleri de güçlendirebilir.

Medya, insanların bilgi sahibi olması, haber ulaştırması, neşelenmesi, hoş bir şekilde zaman sürdürmesi, vakitlerini kıymetlendirmeleri gibi birçok gereksinimini karşıladığı bir zemin sağlamaktadır (Thompson, 2008, s. 125).

Medyanın haber verme ve bilgilendirme, kültürel sürekliliği sağlama, toplumsallaştırma, kamuoyu oluşturma ve eğlendirme gibi başat fonksiyonları bulunmaktadır. Değerli bir konuma hakim olan “toplum, demokrasi ve siyaset” gibi terimler ışığında medyanın temel görevi, çoğunluk üstündeki sorumluluk ve görevlerini tamamlayarak olağan ve düzgün bir biçimde zamanı kontrol etmesidir. Medya aygıtlarının bireyleri sihir yaparak tesiri içine çektiğini ve bu tılsım ile de kişilerin bu aygıtlardan alınan mesajların doğruluğunu onaylayıp, eleştirel olarak yorumlayamadıklarını belirtmektedir (Öker, 2005, s. 237-243).

Medya araçlarının kişiler için birer sosyal öğrenim alanı olduğunu, bu öğrenim sırasında ahlaki ve vicdani yönlerden olumlu veya olumsuz etkilerinin olabileceğini belirtmiştir. Medyada rastlanılan durumların bilinç yapısına olan tesirini kişilerin hayata bakış açısını ve davranışlarını etkileyebileceği gibi izlenimleri yönünde hayatlarını sürme isteği de oluşturabilir. Medyanın kişiler üzerindeki etkisinin genel anlamda negatif yönde olduğunu ifade etmiştir (Yıldız, 2011, s. 2).

Teknoloji çağının getirdiği değişimlerle birlikte, medya hayatımızın her alanına nüfuz etmiş durumdadır. Telefonlar, tabletler ve bilgisayarlar gibi dijital araçlar, medya içeriğine hızlı ve kolay erişim sağlamaktadır. Bu durum, medya ile bireyler arasındaki etkileşimin önemini artırmakta ve medyanın yaşamımızda giderek daha merkezi bir rol oynamasına neden olmaktadır. Ancak, medyanın bu kadar iç içe olduğu bir yaşamda, bireylerin medyayı bilinçli bir şekilde kullanmaları ve medya içeriklerinin olası olumsuz etkilerinden korunmaları gerekmektedir (Koçak, 2011, s. 78). Medya okuryazarlığının etki alanı oldukça geniştir ve her geçen gün genişlemeye devam etmektedir.

Donanımlı ve şuurlu bir toplum oluşturabilmenin koşulu medyayı etkin uygulayan ve medya farkındalığı gelişmiş durumdaki kişilerin yetiştirilmesine dayanmaktadır. Medyayı etkin kullanmak ile anlatılmak istenen, medyaya düşkün halde olmadan, zamanı doğru kullanan ve neyin izlenip izlenmeyeceğinin farkında olan bireylerin niceliğini fazlalaştırmaktır. Bu da medya hususunda aktarılabilecek öğretimle olanaklı olabilecektir. Bu eğitim yalnızca puan endişesi taşıyarak okullarda sağlanmakla sınırlı tutulmamakta yaşamın tüm safhasında küçüklükten itibaren, tüm hayatı içine alacak biçimde tasarılar geliştirilerek destek verilmelidir (Çeliköz ve Çeliköz, 2018, s. 263).

Medyanın pozitif ve negatif tesirleri bulunmaktadır. Kişilerin medyanın kendine has yapısı, dili ve kullanımları olduğunu ve bahsi geçen olguların mütemadiyen farklılaşmakta ve ilerlemekte olduğunu bilicine varması icap etmektedir. Kişilerin bu bilinçliliği, medya mesajlarını daha kazançlı ve şuurlu harcamalarını aynı anda sağlayacaktır. Bu olay, kişilerin küçük yaşlardan başlayarak medya konusunda bilgilendirilmesini istemektedir. Medyanın kazandırdığı imkanların beraberinde mecraların fazlalaşan çeşitliliği ve bu

çeşitliliğin tüm yaşlardaki insanları tesir altına alma hakimiyeti ve başka tesirleri medya okuryazarlığı terimini oluşturmuştur (Kurt & Kürüm, 2010, s. 2).

Okuryazarlık ifadesi açıklanırken 5 ilke üzerinde durulmaktadır. Buna göre tüm bireyler, okuryazar olma kabiliyetine sahiptir. Okuryazarlık bir haktır ve birey deneyiminde başat yapıtaşı oluşturmaktadır. Okuryazarlık yalnızca bireye özgü değildir ve diğer kişilerle etkileşim gereksinimi duyulmaktadır. Okuryazarlık bütün kişiler için iletişim, etkileşim içerir ve güçlendirme potansiyeline elinde bulundurur. Bir topluluğun kolektif sorumluluğunu belirten okuryazarlık; mana oluşturma aktarımı alımı ve değerlendirmesini sağlamaktadır (Keefe & Copeland, 2011, s. 92-99). Keefe ve Copeland'ın önemsendiği ilkeler esasında medya okuryazarlığı becerilerini edinmenin zor olmadığı ve bütün bireyler için gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

Medya okuryazarlığı kavramının algılanabilmesi için ilk önce medyanın tanımının, işlevlerinin ve etkisinin farkında olunması gerekmektedir. Medya bireylere şu an içinde yaşadığımız, bulunulan ortamdan değişik biçimde kendisinin inşa ettiği yapay bir ortam vermektedir (Erdemoğlu, 2011, s. 16).

Medya okuryazarlığı kavramının iki mühim bileşeni bulunmaktadır. Bunlardan biri kitle iletişim araçları diğeri ise bu araçları takipte olan izleyici ve okuyucu gruptur. Bu iki tarafı belirten medya ve izler grup arasındaki bağın sorunsallaştırması ise kendiliğinden zorunlu hale gelmektedir (Tutal Cheviron, 2006, s. 183-200). Medya okuryazarlığı bu iki terim arasında bulunan etkileşim ve sonuçlar şeklinde yorumlanabilir. Medya ve izler grup olarak bu iki bileşenin de üzerine düşen yükümlülükleri bulunmaktadır.

Kişilerin haiz olduğu malumat ve becerileriyle teşhir ettiği her türlü eylem ile karakterleri hayatına tesir etmektedir. Mühim olan kabiliyetlerden biri de iletişim kabiliyetleridir. Karakteristik niteliklerin iletişim yetenekleri üstündeki tesiri hissedilen bir hakikattir. Kişilik özellikleri ile aynı zamanda iletişimde önemli konumda olduğu hissedilen diğeri bir değişken de empati kavramıdır. Alanyazında iletişim teriminin farklı ifadeleri görülmektedir.. Bu tanımların içinden bir tanesine göre iletişim, “bilginin, davranışlar, semboller, mimikler, işaretler vb. şeklinde bir noktadan başka bir noktaya aktarılmasıdır (Budak, 2005, s. 390).

İletişimle yakın ilişkili olan kavramlardan biri empatidir. İletişimin bir etki-tepki durumu olduğu, bir olay, sorun ya da durum karşısında gerekli yanıtın verilmesi, bilgi paylaşımı ve ileti değiş-tokuşu olduğu bilinirse, iletişim ile empatinin beraber sürece dâhil edilmesi bireylerin daha iyi anlaşma sağlamaları, sorunlarını en etkili ve verimli bir biçimde çözüme ulaştırmaları bakımından son derece önemli bir sonuç yolu şeklinde görülmesi kaçınılmaz hale gelmektedir (Rogers, 1983, s. 103-124).

Yakın ve samimi bağlantılar empatinin kuvveti ile büyür ve olgunlaşır. Başka kişilerin eylemlerini değerlendirmeyi ve yorumlamayı bilmek oldukça önemlidir. Bu yeteneğin en önemli ve etkili yolu empati becerisini olgunlaştırarak karşımızdakileri anlayabilmekten geçmektedir. Empati becerisi ve eğilimleri büyük olan, bu sebeple başka kişilere yardımcı dokunan bireylerin çevreleri tarafından sevilmesi ve benimsenmesi ihtimali de yüksektir (LaFollette, 1999, s. 135).

Empati becerisi bireylere kişiler arası iletişim alanı başta olmak üzere birçok hususta yarar sağlamaktadır. Empati kurmanın faydaları içinde, iletişim becerilerinin arasında yer alan empati kurabilme mühim bir yere sahiptir. Çünkü bireyler duygularının farkına varılma gereksinimini en derinden hissetmektedir. Empatinin sağlanamadığı durumlarda bireylerin sizin gereksinim, duygu ve hissiyatınızı göz önünde bulundurma olasılığı azalmaktadır (Pala, 2008, s. 13-23). Empati becerisi karşımızdaki kişileri anlamanın başat faktörlerinden biri olduğu söylenebilir.

Literatür incelendiğinde öğretmen adaylarına yönelik yapılmış birçok araştırma yer almaktadır. Branş bazında (Sosyal Bilgiler, Beden Eğitimi, Sınıf, Okul Öncesi, Türkçe vb.) öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmalar da bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının empati düzeyleri ve medya okuryazarlık düzeyleri üzerine de ayrı ayrı birçok çalışma yapılmıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve empati düzeyleri, bir başka eğilimle ya da beceri düzeyi ile birlikte incelenmiştir. Fakat öğretmen adaylarına yönelik, onların hem medya okuryazarlık düzeyleri hem de empati düzeylerinin birlikte incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu eksiklikten yola çıkarak yapılacak olan çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Öğretim programları araştırıldığında, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde yer alan sekiz anahtar yetkinlik arasında dijital yetkinlik yer almaktadır (MEB, 2024). Ayrıca öğretim programlarının genel hususları incelendiğinde empati kurabilen, etkin ve sorumlu kişiler yetiştirmek başat hedefler olarak belirlenmiştir. Medya ile etkileşim, bireylerin farklı perspektifleri anlamalarını ve sosyal durumlara daha duyarlı hale gelmelerini sağlayabilecek bir fırsat sunar. Özellikle dijital medya çağında, öğretmenlerin medya içeriklerini analiz etme becerileri, onların empatik tutumlarını şekillendirebilir. Dolayısıyla, bu çalışmada medya okuryazarlığının empati gelişimi üzerindeki olası etkileri incelenecektir.

Araştırma, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin empati düzeyleriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunu belirlemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, araştırmanın sonuçları, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve öğretmen eğitimi süreçlerinde medya okuryazarlığının öneminin vurgulanması açısından önemli katkılar sağlayabilir. Eğitim sistemlerinde daha bilinçli ve etkili öğretmenler yetiştirilmesine yönelik önemli veriler verebilir. Bu veriler, eğitimcilerin medya ve empati becerilerini nasıl geliştirebileceklerine dair stratejik bilgiler sunarak, genel eğitim kalitesini artırma potansiyeline sahiptir. Eğitimcilerin medya okuryazarlığı ve empati becerilerini geliştirme yollarını belirlemek, öğretim stratejilerinin ve müfredatların daha etkili hale getirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, araştırmanın bulguları, eğitim politikalarının ve uygulamalarının gözden geçirilmesine ve güncellenmesine yönelik öneriler sunabilir.

Giriş bölümünde, araştırmanın amacı ve önemi özetlenmiş, sonraki bölümlerde ise literatür taraması, metodoloji ve bulgulara dair daha kapsamlı bir inceleme sunulacaktır. Bu çalışma, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi anlamak ve eğitim uygulamalarında bu iki alanın entegrasyonunu desteklemek için önemli bir kaynak sağlamayı hedeflemektedir.

1. EMPATİ

1.1. Empatinin Tanımı

Empati, insan ilişkilerinin ve sosyal etkileşimlerin temel taşlarından biri olarak kabul edilen karmaşık bir duygusal ve bilişsel süreçtir. Günlük yaşamda sıkça kullanılan bir terim olmasına rağmen, empati kavramının derinliği ve kapsamı genellikle yeterince anlaşılmamaktadır. Temelde başkalarının duygularını anlama ve bu duygulara uygun bir yanıt verme yeteneği olarak tanımlanabilen empati, bireylerin sosyal dünyasında önemli bir rol oynamaktadır.

Empati kavramı kişinin kendisini karşısındaki bireyin yerine koyarak düşüncelerini ve ruhsal yapısını bütün olarak idrak edip bunu karşısındaki kişiye doğru aktarabilmesidir. Neye gereksinimi olduğunu belirlerken karşımızdaki bireyi olumsuz anlamda yorumlamadan yapmalıyız. Duruma onun baktığı açıdan bakarak değerlendirebilmeliyiz (Kuzgun, 2006, s. 108). Empati sayesinde bireyler, diğerlerinin bakış açılarını daha iyi kavrayarak, sosyal bağlarını güçlendirebilir ve toplumsal uyumu artırabilir.

Empati, bireylerin başka kişilerin düşünce ve duyguları karşısında kendini o bireyin yerine koyabilme yeteneğidir. Empati duygusuna sahip bireylerin karşılarındaki kişileri duygusal olarak daha kolay algılayabildikleri, onların iç dünyalarını daha rahat anlayabildikleri varsayılmaktadır. Goleman'a (1998) göre empati başka bir bireyin kaygılarını, duygularını ve ihtiyaçlarını anlayarak bireyin kendisini onun yerine koyabilmesidir (Goleman, 1998, s. 39; akt. Titrek, 2016, s. 120).

Eski Yunanca'daki "empathiea" kavramından faydalanılarak İngilizce'ye "empathy" olarak tercüme yapılan empati terimi Türkçe'ye Fransızca "empathie" sözcüğünden geçmiştir. Terim, Yunanca'daki "em" ve "patheia" terimlerinin birleşmesinden oluşmuştur. Latince'de "em" iç, içine, içinde; "patheia" ise Yunanca'da "pathos" kelimesi ile girip hüznün, duygu, telepati, algılama anlamlarını karşılamak için kullanılır. Böylece empati teriminin manası "içsel algılama" veya "duygulara hükmetme" biçiminde tanımlanabilir. Dolayısıyla Türkçede "anlayış", "duygudaşlık" veya "eşduyum" kavramlarına karşılık gelen empati, başka birinin

duygularını, içinde olduğu durum veya davranışlarındaki durumu anlamak ve hissetmek anlamına gelmektedir (Doğan, Üngüren & Algür, 2010, s. 279).

Günümüzde empati kavramının bahsi geçtiğinde akıllara hemen gelen Carl Rogers ve empati ile ilgili yaptığı çalışmalardır. Araştırma yaşadığı sürece empatiyi farklı biçimlerde anlatan Rogers'ın 1970'li yıllarda elde ettiği empati düşüncesi, yaşadığımız dönemde geniş bir kesim tarafından kabul gören halini almıştır. Genel olarak tanım şu şekildedir: “kişinin bir durum karşısında, kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru bir biçimde algılaması, hissetmesi ve bu olayı kişiye aktarma süreci” olarak ifade edilmiştir (Dökmen, 2019, s. 157).

Empati; psikolojik bir kavram olarak, kişinin başka bireylerin hakikati nasıl değerlendirdiklerini ve algıladıklarını, bu hakikatle ilgili kendi bakış açısından caymadan algılama becerisidir. Empati kişinin içinde var olduğu vaziyetten çok, karşı taraftaki bireyin içinde olduğu vaziyete uyumlu şekilde verilen duygusal bir reaksiyon şeklinde ifade edilmektedir (Hoffman, 1994, s. 958).

Empati kavramı içinde, bilişsel ve duygusal olarak iki unsuru barındırmaktadır. Bilişsel unsur “karşı taraftaki kişinin ne hissettiğini algılamak”, duygusal unsur da “karşı taraftaki kişinin hissettiğini hissetmek” olarak ifade edilir (Gladstein, 1983; akt: Dökmen, 1988, s. 158).

Empati, bireyin bir iletişim esnasında, kendini karşı taraftaki kişinin konumunda olduğunu düşünerek olaylara o kişinin baktığı açıdan bakıp duygu ve düşüncelerini düzgün bir biçimde algılamaya çabalaması ve hassasiyetli bir yaklaşım içinde olma durumudur. Diğer bir şekilde, empati bir diğer kişiyi içinde hissedebilme, anlayabilme, duygu ve fikirlerine cevap olabilme biçiminde de açıklanabilir (Pala, 2008, s. 14).

Empatinin bireyler arasında sağlıklı ilişkilerin kurulmasındaki ehemmiyetinin ayırt edilebilmesiyle empati kabiliyetinin öğretimi kişilere verilerek arttırılabileceğine ait farklı incelemeler yapılmıştır. Kişiler, empati eğitimi ile, empati yapabilme kabiliyetlerini güçlendirecekler ve böylelikle karşılıklı olarak sağlam ilişkiler oluşturabileceklerdir (Elikesik, 2013, s. 7).

Empati, bir başka kişinin yaşadığı hissiyatı mevcut yaşamda duygulanmadığı halde o bireyin ruhsal halini algılama kabiliyetidir.(Gander & Gardiner, 2001, s. 402).

Empatinin bireyin kendini başka birey gibi düşünmesi olarak açıklanmasına karşı çıkarak bireyin kendini başkasının yerinde olsa, o haldeyken ne yapacağını düşünüp hissetmesi şeklinde ifade etmiştir (Goldie, 2014, s. 302).

Empati yeteneği, kişinin başka insanların davranış ve duygularını düzgün bir şekilde anlaması ve karşı tarafa iletebilmesidir. Empati yeteneği, danışman olan bireyin danışan bireyin yerine kendisini koyarak, fenomenolojik dünyasına girerek o bireyin düşünce ve duygularını düzgün bir biçimde anlaması bireyin hislerini paylaşması ve hissettiklerini o kişiye iletme sürecidir (Şenkaya, 2018, s. 27).

Empati bireyin diğerlerinin duygularına karşı duyarlı olması, bu duyguları tanınması, algılanması, doğru şekilde değerlendirmesi ve tutumunu onların ruhsal hallerine göre şekillendirebilmesi olarak açıklamıştır (Akçay, 2008, s. 161).

Empatinin tanımı ve işlevi, psikoloji, sosyoloji ve felsefe gibi birçok disiplinin ilgisini çekmektedir. Bu alanlardaki çalışmalar, empatinin bireyler arasındaki ilişkilerdeki rolünü, sosyal adalet anlayışını ve toplumsal dayanışmayı nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, empati becerilerinin geliştirilmesi, eğitim, sağlık ve iş yaşamı gibi farklı alanlarda olumlu sonuçlar doğurabilmektedir.

1.2. Empatinin Tarihçesi

Empati kişiler arasında gereksinimlerin, isteklerin ve tecrübelerin bölüşülmesine olanak sağlar, sosyal eylemleri özendiren bireyler arası duygusal bir köprü görevi görerek önemli bir vazife üstlenmektedir (Riess, 2017, s. 74-77). Empati, kökenlerini derin tarihi ve kültürel bağlamlardan alır. Empatinin tarihçesi, antik çağlardan günümüze kadar uzanan bir yolculukla, çeşitli düşünürlerin ve akımların bu kavram üzerindeki etkilerini yansıtmaktadır.

Antik Yunan felsefesi, empatinin ilk belirtilerinin görüldüğü dönemlerden biridir. Aristoteles, insan ilişkilerinin doğasını ele alırken, "sympatheia" terimi üzerinden başkalarının duygularını anlama yeteneğini tartışmıştır. Bu dönemde

empati, ahlaki bir erdem olarak öne çıkmış, bireylerin birbirlerine karşı duyduğu anlayış ve bağlılık olarak tanımlanmıştır. Zamanla, bu kavram farklı kültürlerde ve felsefi akımlarda değişim göstermiştir.

Orta Çağ'da, empati anlayışı daha çok dini ve ahlaki bir bağlamda ele alınmıştır. Hristiyanlık öğretilerinde, başkalarının acılarını paylaşmak ve onlara yardım etme vurgusu, empatinin bir erdem olarak kabul edilmesine katkıda bulunmuştur. Rönesans döneminde ise bireyin içsel dünyası ve duygusal deneyimleri üzerine daha fazla odaklanılmış, bu bağlamda empati kavramı derinleşmiştir.

19. yüzyılda, empati kavramı psikolojik ve sosyolojik bağlamda daha belirgin bir hale gelmiştir. Bu dönemde Freud gibi psikologlar, empatinin bireyler arası ilişkilerdeki rolünü inceleyerek, insan davranışlarının arkasındaki motivasyonları anlamaya çalışmışlardır. 20. yüzyılda yapılan araştırmalar, empati kavramını bilimsel bir temele oturtmuş ve sosyal psikoloji alanında önemli bir inceleme konusu haline getirmiştir.

Yunancada “empathia” sözcüğünden köken alan “empati”, dil köken biliminde “em” ekine karşılık olan “..in içinde, içerde”; “pathia” ekine karşılık ise “hissetme” şeklindedir (Arkonaç, 1999, s. 143). “Einfühlungsvermögen” olarak isimlendirilen empati kelimesi ilk olarak Theodor Lipps tarafından 1897 yılında kullanılmıştır. İncelenen birçok araştırmaya göre empati, birlikte hissedebilmek ve diğerlerinin duygularını anlayabilmek olarak ifade edilir (Ersoy & Köşger, 2016, s. 9-17).

Lipps "Empati"yi şöyle tanımlamıştır: "Bir nesneyi bir bireye sunma, kendini o kişide hissetme ve o nesneyi özümseyebilme sürecidir." Almanca'da empati kelimesine karşılık olarak kullanılan "Einfühlung" kelimesi, birbirinin yerine geçebilme kabiliyeti olarak ifade edilmektedir (Bash, 1983, s. 101-126). Einfühlung kavramı 1873 senesinde “güzel obje içerisine bireyin yansıması” şeklinde ifade edilmiştir. Bu terimin en önce kullanımı, güzel sanatlar alanındaki estetik yaşantıyı belirtme biçimindedir (Vispe, 1990, s.17: Akt. Çetin, 2008, s. 11).

Empati, 1920'lerden bu yana kişilik kuramcıları ve psikoterapistler tarafından yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Ersoy ve Köşger'in (2016) belirttiğine göre Freud,

psikanalitik kuramında empati terimine günümüzdeki anlamında değinmemesine rağmen, kullanmış olduğu özdeşim kavramıyla empati kavramına yaklaşık bir mana ortaya koymuştur. Freud "Analistin kendi bilinçdışını, hastanın verici bilinçdışına karşı alıcı bir organa çevirmesi gerektiğini" belirterek empati sürecinin iki yönüne yer vermiştir. Bunlar; serbest çağrışımların oluşması için, insanın duygu ve düşüncelerini özgür iradesiyle belirteceği bir ortam oluşturmak ve kişinin bilinçdışına uyum sağlayabilmek olarak ifade etmeye çalışmıştır. Fakat daha sonra, 1920'li yıllarda empatinin tanımını "egomuza yabancı olan başka bir kişiyi anlamamızda en önemli bölümü oluşturan süreç" olarak açıklayan Freud, empatiyi "özne ve nesne arasındaki bazı ortak noktalardan baz alan özel bir özdeşim şekli" olarak değerlendirmiştir. Freud empatiyi bir başka bireyin ruhsal halini algılamak veya anlamak olarak yorumlamamış, başka bir kişinin yaşantılarını dikkate alarak değerlendirmek, bulmak ve araştırmak olarak belirtmiştir. (Gültaş, 2007, s. 8).

Empati terimi 1950'lerin sonlarında bilimsel bir kimlik kazanmaya başlamıştır. Yıllar boyunca empati kavramı, başka bir bireyi tanımak, kendini onun yerine koymak ve başka bir bireyin nitelikleri hakkında malumat sahibi olabilmek için uygulanmıştır. 1960'lı yıllarda empati teriminin boyutları tartışılmaya başlamıştır. 1960'lı yıllardan beri empatinin hem bilişsel hem de duyuşsal bir boyutu olduğu önemle belirtilmiştir. Bu durumda empatinin tanımının tekrardan yapıla gereği duyulmuş ve empati terimi "bir başka bireyin algılanan duygusal deneyimi ile ilişkili olarak bir başka bireye duygusal bir tepki" olarak açıklanmıştır. 1970'lerde empati kavramı daha önceki yıllara göre daha sınırlı bir biçimde tanımlanarak, "bir bireyin içindeki belirli bir duyguyu algılamak ve o duyguya uygun şekilde cevap vermek" şeklinde belirtilmiştir. Bu yeni değerlendirmede empati sahibi birey kendisine değil, karşısındaki bireye odaklanır ve onu anlamayı önemser (Dökmen, 1997, s. 340-41).

1990'lı senelerde empati "bir olaya, objeye içeri girerek bakmak" manasında kullanılmıştır. Bugünkü alan yazındaki empati teriminin, 1970'lerdeki empati algılayışıyla yüksek oranla hükmünü devam ettirdiği anlaşılmaktadır. Günümüzdeki empati bakışı, karşımızdaki bireyin düşünce ve duyguları üstünde çoğalarak karşımızdakinin duygularını belirli süreyle benzer biçimde yaşamak ve ona bunu aktarma zamanı şeklinde açıklanmaktadır (Erçoban, 2003, s. 16). 1970'lerdeki anlamıyla günümüzdeki anlamı örtüşen empati terimi üzerine yapılan

alışmalar arttıkça empatinin kapsamı da genişlemektedir. (Lazarakou, 2008, s. 27-50).

Günümüzde empati, psikolojik sağlık, sosyal adalet ve bireyler arası ilişkilerde kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Eğitim sistemleri, empati becerilerinin geliştirilmesine yönelik programlar uygulamakta ve bu becerilerin toplumsal dayanışmayı artırmadaki önemine vurgu yapmaktadır.

1.3. Empati Eğitimi

Modern toplumlar, bireyler arası ilişkilerin ve sosyal uyumun giderek daha fazla önem kazandığı bir dönemden geçmektedir. Bu bağlamda, empati eğitimi, insanların duygusal zekalarını geliştirmeye ve sosyal bağlarını güçlendirmeye yönelik kritik bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Empati terimi, sıklıkla kullandığımız sözlü iletişimlerde ve yazılarda beğenilen bir kavram haline gelmiştir (Deigh, 2011, s. 73-90). Bu becerinin geliştirilmesi, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal düzeyde daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına yardımcı olmaktadır.

Empati, bireylerin karşılıklı iletişim yapabilmelerine olanak sağlayan onları birbirlerine bağlayan sosyal bir araçtır. Bu bağ kişiler arasında sosyal eylemleri arttırmaktadır (Weisz & Zaki, 2018, s. 67-71). Empati eğitiminin amacı, bireylerin sosyal becerilerini artırmak ve insan ilişkilerini derinleştirmektir. Bu eğitim, öğrencilerin farklı bakış açılarını anlama yeteneklerini güçlendirirken, başkalarının hissettiklerini hissetme ve duygusal tepkilerini anlayabilme becerilerini de geliştirmeye yönelik çeşitli yöntemler içerir. Rol oynama, grup çalışmaları, tartışmalar ve yaratıcı hikaye anlatımı gibi etkinlikler, katılımcıların empatik anlayışlarını derinleştirmek için yaygın olarak kullanılan tekniklerdir.

Empati eğitimi, sadece bireylerin sosyal becerilerini değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk ve etik anlayışlarını da geliştirmektedir. Araştırmalar, empati yeteneği yüksek bireylerin, sosyal adalete daha duyarlı olduklarını ve başkalarına yardım etme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Bu durum, toplumsal çatışmaların azalmasına ve bireyler arasında dayanışma kültürünün güçlenmesine katkıda bulunur.

Yaşantı yoluyla bilgiye ulaşan çocukların bu yolla öğrenebilecekleri terimlerden bir tanesi de empatidir. Eğitim sürecinde ve aile yaşantısında empatik

öğretilelerle karşılaşan çocuk, incittiği bireyin neler hissedeceğini düşünebileceği için başka birine karşı incitici davranmayacak, sağlam bir kişilik gelişimi göstererek, yetişkinliğe eriştiğinde empatik reaksiyonlar verecek ve böylece empatik toplumların oluşması kolaylaşacaktır. Toplumsal barış ve okul ortamındaki huzur için eğitimde empatiye önem verilmelidir (Bozkurt, 2014, s.36; Başar, 2015, s. 165).

Empati eğitimi hususunda ortak bir değerlendirme bulunmamaktadır. Pek çok çalışmada, empati becerisinin eğitim programları vasıtasıyla öğrenme ve geliştirme ihtimali tartışılmaktadır. Çalışmacılar araştırmalarında, kişilere empatinin manasını, diğerlerinin duygularını tanımayı, başka kişilerin bakış açısını anlamayı ve farklı sosyal durumlarda empatik tepki vermeyi öğretmeyi amaçlamışlardır. Empati eğitim programı araştırmalarının çoğunluğu tıp öğrencileri, terapistler, doktorlar ve hemşireler gibi çeşitli yardımcı mesleklerde empati seviyelerini artırmaya yönelik araştırmalardan oluşmaktadır. Ayrıca empati eğitimi alanından en çok ilgi çekici alanlar, ergenler, çocuklar, suçlular ve psikiyatri hastalarını kapsayan araştırmalar olmuştur (Van Berkhouit & Malouff, 2015, s. 2).

Empati eğitiminin, akademik başarıyı, hoşgörüyü, sosyal davranışları ve duygusal zekayı olumlu yönde etkilediği, iletişim kabiliyetini geliştirebildiği ve öte yandan, sosyal önyargı ve saldırganlık problemlerini azalttığı yapılan çalışmalarda ortaya konmakta ve bu yönüyle eğitim anlamında çocuklar ve öğretmenler için çok faydalı olduğu ifade edilmektedir (Feshback & Feshback, 2009, s. 86-88).

Rogers empati eğitim sürecine büyük katkılar sağlamış, empati eğitim programı düzenlemiş ve çalışmalarda kullanmasına imkan sağlayarak empati eğitim kapsamına büyük bir adım atmıştır (Rogers, 1959, s. 158). Rogers empatik yeteneklerin bireyin tecrübeleri sonucunda geliştirilerek kendi yaşamında değil hayatı boyunca kullandığını belirtmiştir. Bireyin tecrübeleri eğitim yoluyla şekillendirildiğinde ise hayatlarının olumlu yönde şekil almasına fayda sağladığı gibi kişilerin eylemlerine de önemli seviyede fayda sağlamaktadır (Rogers, 1959, s. 184-186).

Empati yeteneği eğitiminde empatinin genel ve bütün halde ele alınıp yetenek olarak kazandırılması değil, bölüm bölüm öğretilerek ve parçaların beceri olarak kazandırılması gerekliliği üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırmalarında empatiyi

oluşturan temel tutumların ve eylemlerin bireye kazandırılmasının daha kalıcı bir yol olduğunu ifade etmişlerdir. Empatik bütünlüğün, bölümlere ayrıldığında daha iyi öğretilebileceğini ve beceri olarak kazandırabileceğini, empatik bütünlüğe ait kısımların öğrenilmesini hafifleteceğini vurgulamışlardır (Özbay & Şahin, 2000, s. 104-113).

Son yıllarda empati eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, bu eğitimin etkilerini ve uygulama biçimlerini daha derinlemesine incelemeye olanak tanımaktadır. Eğitim sistemleri, empati becerilerinin geliştirilmesi amacıyla çeşitli programlar ve projeler tasarlamakta, bu sayede öğrencilerin hem akademik hem de sosyal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Örneğin, sınıf içinde uygulanan empati eğitimleri, öğrencilerin duygusal zeka düzeylerini artırarak, sosyal ilişkilerinde daha başarılı olmalarını sağlamaktadır.

1.4. Empatinin Bileşenleri

Sağlıklı empati yapabilmek için birtakım şartları yerine getirmemiz gerekebilir. Bunlardan bazıları; saygı, çözüm, duygusal anlayış, özgünlük, sıcaklık, koşulsuz pozitif tanıma, özgünlük ve kendine maruz kalma olarak gösterilmektedir. Bu şartları oluşturduğumuz zaman karşımızdaki bireyle doğru bir empati yapabileceğimiz vurgulanmıştır (Ioannidou & Konstantikaki, 2008, s. 118-123).

Empatinin bileşenlerinin hangileri olduğu konusunda araştırma yapanlar arasında birtakım görüş farklılıkları bulunmaktadır. Kimi araştırma yapanlar empatinin bilişsel boyutunda yoğunlaşırken, kimi araştırma yapanlar ise empatinin duygusal boyutu üzerinde durmuşlardır. Fakat genel manada çoğunun mutabık kaldığı görüş empatinin hem bilişsel boyutunun hem de duygusal boyutunun olduğu söylenebilir.

Empatinin üç bileşeni olduğunu açıklayan Rogers, bunların, duygusal (hissetmek) bileşen, bilişsel (gözlem ve zihinsel işleme) bileşen ve iletişimsel (yardım eden bireyin tepkisi) bileşen olduklarını ifade etmiştir. (Dökmen, 2005, s. 340).

Morse ve araştırma arkadaşları (1992) empatiyi dört bölüme ayırmaktadır. Bunlar bilişsel, duyuşsal, ahlaki ve davranışsal bileşenler olarak belirtmektedirler. Duyuşsal bileşen, bir başka bireyin duygularının dolaylı yoldan hissedilmesidir.

Ahlaki bileşen empatik davranmanın içsel motivasyonudur. Bilişsel bileşen, empati yapan kişinin entellektüel, analitik becerileri, empati kurulan bireyin duygularını anlama kabiliyetidir. Davranışsal bileşen, empati yapan kişinin aktif dinleme, netleştirme, yansıtma ve doğrulama ile gösterdiği iletişim yetenekleridir. Bu dört bileşenin yalnızca sonuncusu yani davranışsal bileşen, gözlenebilir ve tarafsız olarak ölçülebilmektedir. Bu durum araştırma yapanların davranışsal bileşen üstüne yoğunlaşmalarına sebep olmaktadır (Wiseman, 1996, s. 1163).

Kurdek ve Rodgon kuramsal olarak empatinin üç farklı bölümde düzenlendiğini açıklamaktadırlar. Bunlar Algısal Empati (Perceptual), Bilişsel Empati (Cognitive) ve Duygusal Empati (Affective) olarak belirtilmiştir (Kurdek & Rodgon, 1975, s. 943). Bu bileşenlere ilave olarak empatinin bildirim modelinin olduğu ifade edilmektedir. Empatinin iki birey arasındaki karşılıklı bir iletişim biçimi olduğu ifade edilmiştir. Bu dairesel nitelikli empati boyutunda, empatik davranma sürecinin ilk basamağı, empati kuracak bireyin içinde oluşmaktadır. İkinci basamakta birey, zihninde canlanan empatik yorumu karşı taraftakine ulaştırır. Üçüncü ve son basamakta ise, kendisiyle empati yapan birey, karşı taraftan gelen empatik mesajı anlamaktadır. Aynı zamanda algıladığı bu mesajı geri bildirimle karşı taraftakine ulaştırabileceği belirtilmiştir (Barrett-Lennard, 1993, s. 6).

Empati, bireyler arası ilişkilerin temel taşlarından biri olarak kabul edilen karmaşık bir duygu ve anlayış biçimidir. Günümüz toplumlarında, empatinin yalnızca duygusal bir bağ kurmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal adalet ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesine katkıda bulunduğu sıkça vurgulanmaktadır. Ancak empati, tek bir bileşenden oluşan basit bir kavram değildir; aksine, çeşitli bileşenlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan dinamik bir süreçtir.

Empatinin temel bileşenleri arasında bilişsel empati, duygusal empati ve davranışsal empati yer almaktadır. Bilişsel empati, başkalarının duygularını anlama ve onların perspektifinden bakabilme yeteneğini ifade eder. Bu, bireylerin diğer insanların hissettiklerini kavrayarak, onlara uygun yanıtlar verme kapasitesini artırır. Duygusal empati ise, başkalarının duygularını hissetme ve bu duygulara

duygusal olarak yanıt verme yeteneği olarak kabul edilir. Bu iki bileşen, empatinin karmaşık doğasını oluşturan temel unsurlardır.

Davranışsal empati ise, bu bilişsel ve duygusal süreçlerin bir sonucu olarak, başkalarına yardım etme veya destek olma eylemlerini içerir. Bireyler, empatinin bu bileşenlerini kullanarak sadece hissettiklerini anlamakla kalmaz, aynı zamanda başkalarına yardımcı olma arzusuyla da hareket ederler. Bu etkileşim, bireylerin sosyal ilişkilerini derinleştirirken, aynı zamanda toplumsal bağları güçlendirdiği söylenebilir.

Empatinin bileşenleri üzerine yapılan araştırmalar, bu kavramın yalnızca bireyler arası ilişkileri etkilemekle kalmadığını, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bağlamda da önemli sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Eğitim sistemleri ve sosyal programlar, empati bileşenlerini geliştirerek bireylerin sosyal becerilerini artırmayı ve toplumsal uyumu teşvik etmeyi hedeflemektedir.

1.5. Empatinin İlgili Olduğu Kavramlar

Empati, bireyler arası etkileşimlerin ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan karmaşık bir kavramdır. Günümüzde, empati sadece duygusal bir deneyim değil; aynı zamanda sosyal ilişkileri güçlendiren ve toplumsal bilinç oluşturan önemli bir olgu olarak kabul edilmektedir. Empatinin işlevi, yalnızca başkalarının hissettiklerini anlama kapasitesiyle sınırlı değildir; aynı zamanda bu anlayışın yanı sıra birçok ilgili kavramla da etkileşim içerisinde.

Empati, içtenlik, özdeşleşme, sempati, sezgisel tanı ve benmerkezcilik kavramlarıyla ilişkilidir. Bu kavramlar şu şekilde belirtilmektedir:

İçtenlik ile empati kavramları arasında çeşitli farklılıklar yer almaktadır. Başka bir kişinin iç dünyasına girerek bunu kişinin kendi içerisinde yaşaması empati olarak açıklanmaktadır. Fakat tüm bu süreci yaşadığı sırada kişinin olaya kendi yaşadığını algılamayı dahil etmesi içtenlikle açıklanmaktadır. Empati ve içtenlik kavramlarının birbirlerini tamamladığı anlaşılmaktadır. İçtenlik yardımıyla kişiler, başka bir kişinin düşüncelerini ve duygularını içten bir yaklaşımla anlayabilir ve bu durumu karşısındakine doğru bir şekilde iletebilir (Bayram, 2013, s. 11).

Özdeşleşme, bir başkasının davranışlarının, isteklerinin ve niteliklerinin diğer bir kişi benliğine mâl edilmesi haline denir. Bir kişi ile özdeşim kurmada o kişi gibi olma ve kendi benliğini engelleyerek yerine diğer bireyin benliğini yerleştirme olayı vardır. O kişi ile kendimizi özdeşleştirerek, onu model alarak onun duygu ve davranışlarını kendimize yansıtmış oluruz. Böylelikle, karşımızdaki bireyin bakış açısını kaybederken, özdeşimlerimiz kapsamında yorumlama yaparız bu da taraflı bir yaklaşım stilidir. Kısaca özdeşim kurmak empatiye zarar verebilir (Özodaşık, 2012, s. 164).

Empati ve sempati kavramları kolaylıkla birbirleriyle karıştırılsa da, gerçekte birbirlerinden çok farklı manalar barındırmaktadır. Bu iki kavramın birbirlerine karıştırılmasının nedeni, iki kavramında insanların duygularına yönelen bir tınıyı elinde bulundurmasıdır. Empatide, bir başka bireyin duygusal yaşantısına ortak olmakla birlikte birtakım hususları o kişiyi anlamak ve onun bu yaşantısındaki çarpıcı birtakım hususları anlayabilmek yer alır. Sempati ise, sadece başkalarının duygularına ortak olma olduğundan, empatiye göre daha dar bir yaşantıdır. Sempati kavramında ayrıca sempati duyan bireyin yaşantıları yer almaktadır (Akkoyun, 1982, s. 66).

Sezgisel tanı, bir bireyin gereksinim ve yönelimlerini meydana çıkarma, analiz yapma ve bunları aktarabilme kabiliyetidir. Sezgisel tanıda kişi, bir yaşantıyı gözlemler ve değerlendirmeye çalışır. Burada görüntülenen kişinin yaşantısına bilinçli olarak ortak olma söz konusu değildir. Empatide ise her türlü yorumlamadan ve değerlendirmeden kaçınma vardır. Empati ve sezgisel tanı hemen hemen birbirinin zıttıdır (Akkoyun, 1982, s. 67-68). Sezgideki kavrama, bazen akılla veya duyu yoluyla ya da bazen mistik bir deneyimle açıklanabilmektedir. Sezgi iç görüş, içine doğma ve bir konuyla alakalı gerçeklerin doğrudan bilgisi olarak ifade edilir (Köz, 2004, s. 41-54).

2. MEDYA OKURYAZARLIK

2.1. Medya Okuryazarlığı Kavramı

21. yüzyılda bilgiye erişim, medya aracılığıyla gerçekleşen dinamik bir süreç haline gelmiştir. Okuryazarlık hem yazılı görsellerle yapılan bir hareket, hem de fikirlerin belirtilme zamanıdır. Kişinin öncelikle kendisini algılama ve tanımlama, sonrasında yaşadığı toplumu ve kainatı anlama kabiliyeti bu süreci ifade etmektedir (Güvenç, 2017, s. 935-948). İnternetin yaygınlaşması, sosyal medyanın etkisi ve dijital içeriklerin çeşitlenmesi, bireylerin bilgi edinme ve paylaşma biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Bu değişim, bireylerin medya içeriklerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini gerektiren yeni bir okuryazarlık biçimini de gündeme getirmiştir. Medya okuryazarlığı, bireylerin medya içeriklerini anlaması, analiz etmesi ve bu içeriklere karşı eleştirel bir tutum geliştirmesi için gerekli olan becerilerin toplamını ifade eder.

Medya okuryazarlığı, yazılı ve görsel biçimlerde yer alan çeşitli iletişim araçlarındaki mesajlara ulaşabilme, bu mesajları algılayabilme, çözümleyebilme, eleştirebilme ve anlam oluşturma yetisi olarak ifade edilmektedir (Çimen, 2020, s.121). Medya okuryazarlığı, bireylerin medya tarafından sunulan bilgileri etkin bir şekilde anlamalarını sağlarken, aynı zamanda bu bilgilerin toplumsal, kültürel ve politik bağlamlarını da sorgulamalarına imkân tanır. Bu bağlamda, medya okuryazarlığı sadece bireysel bir beceri değil, aynı zamanda toplumsal bir ihtiyaç olarak da karşımıza çıkmaktadır. Özellikle genç nesillerin dijital dünyada aktif rol alması, onları yanlış bilgilendirme ve dezenformasyon gibi tehlikelerle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle, medya okuryazarlığı eğitimi, bireylerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri ve medya ile olan etkileşimlerini daha bilinçli bir hale getirmeleri açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Birbirinden farklı çok sayıda okuryazarlık türleri olduğu bilinmektedir. Ayrıca zaman geçtikçe gelişen ve değişen bilimin etkisiyle yeni okuryazarlık türlerinin çeşitlerinin de olacağı öngörülmektedir. Birtakım okuryazarlık türlerinin tıpkı önceki dönemlerdeki teknolojik gelişmeler gibi güncelliğini koruyamaması da mümkün olabilir. Medya okuryazarlığı, medya ve kitle iletişim araçlarından kullanıcılara iletilen mesajlar kişileri hem bilgilendirmesi, hem de onların değer

yargılarını, inançlarını, bakış açılarını, tavırlarını, hayata bakışlarını farklı açılardan etkilemesi, hatta yeniden biçimlendirerek güncellemesi, "medya" ve "okuryazarlık" alanlarını birbirlerine entegre etmiştir (Önal, 2007, s. 335-359).

Medya okuryazarlığının alan yazında çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bu terim üzerinde sistematik açıklama Finli Sirkka Minkkinen tarafından 1978 yılında ifade edilmiştir. Medya okuryazarlığı Minkkinen'e göre bilişsel, felsefik ve estetik hususlarındaki yetenekleri ileri düzeye taşımayı amaçlamaktadır (İnceoğlu, 2006, s. 4).

Medya Okuryazarlığının tanımını iki farklı şekilde ele alan gruplar bulunmaktadır. Bunlardan birinci grup, medya çalışanlarının mesleki eğitimi şeklinde açıklarken ikinci grup ise medya araçlarının doğru kullanma becerisini kazandırma olarak belirtmektedir (Şahin, 2011, s. 5).

Medya pek çok farklı şekliyle kişinin yaşamının pek çok noktasında yer edinmiş konumdur. Televizyon ve internet başta olmak üzere, gazete, dergi, radyo, reklam tabelaları, video oyunları gibi medya araçları ile bireyler birçok mesajla karşılaşmak zorunda kalmakta ve bu mesajlarla kişilerin yaşamında izler bırakmaktadır (Abreu, 2007, s. 3).

Medya okuryazarlığı kavramı, gönderilen mesajların detaylı bir biçimde tüm yönleriyle okunarak eleştirel bir gözle yorumlandırılıp varsa örtük manalarının meydana çıkarılmasına ve yeni iletiler oluşturabilme kabiliyetine olanak sağlamaktadır (Paker, 2009, s. 129).

Medya okuryazarlığının sadece çocukların medyanın olumsuz yanlarından korunması için gerekli bir kavram olarak değerlendirilmemesi gerektiğini aynı zamanda yetişkin kişilerinde medyayı daha doğru hedefler ile kullanmalarını kapsayan bir kavram olduğundan bahsederler (Asrak Hasdemir & Demirel, 2012, s. 181). Medya alanında bilinçli yetişen ve eleştirel bakış açısı kazanan çocuklar ilerleyen zamanlarda bunu alışkanlık haline getirerek yaşamla ve kendileriyle ilgili konularda daha dikkatli yaklaşarak daha doğru kararlar alabileceklerdir. Böylece medya okuryazarlığı kavramı yalnızca okulla sınırlı kalmayarak, bütün yaşamı kapsayan bir öğrenim planı olarak ifade edilecektir.

Medya okuryazarlığı, medya araçları ile gönderilen mesajlardan bireysel bir mana çıkarma becerisidir. Medya okuryazarlığı hem sorma, sorgulama, seçme, ayırt etme, çevremizden haberdar olma hem de pasif ve savunmasız olmama yetenekleridir (Thoman, 2009, s. 50). Kişinin bireysel ve toplumsal gelişiminde ya da davranışlarında etkili olan medya ile alakalı her şeyin itinalı bir şekilde araştırılması ve çözümlenmesi medya okuryazarlığı olarak belirtilmektedir (Zettl, 1998, s. 42).

Medya okuryazarlığı, mesajlara ulaşma, çözümleyebilme, yorumlama ve gönderme yetisini kazanmayı kazandırmaktadır ve aynı zamanda medyanın toplum içinde çalışma yürüttüğü ile ilgilenmektedir. Medya okuryazarlığı mesajların oluşturulması, üretilmesi ve iletilmesi konusunda da kültürel, ekonomik, siyasal, teknolojik sınırlılıklarını bilmektir. Belirli bir şekilde bilgiye ulaşabilme becerisi ve mantıksallık vurgulanmıştır (Tokgöz, 2015, s. 388).

Medya okuryazarlığı kavramı, yapısında “okuma” ve “yazma” fiillerini barındırmaktadır. Bu kavram medyaya dair “anlama (okuma) ve anlatma (yazma) yeteneklerinden meydana gelen bir süreci açıklar (Tüzel, 2010, s. 693). Yani, medya okuryazarlığı, iletişim sürecinde, medya iletilerinden anlam oluşturabilme ve bilinçli medya mesajları üretebilme yeteneği olarak ifade edilebilir.

RTÜK’ün (2007) açıklamasına göre medya okuryazarlığı; toplumdaki bireyleri, onların yaşam şekillerini araştırıp toplumu kontrol eden medyanın karşısında toplumun da onu kontrol ettiği ve ilgisini medyanın akışına yönlendirmesi olarak tanımlanır.

Medya Okuryazarlığı El Kitabında, medya mesajlarının kimin tarafından oluşturulduğu, kullanılan yöntemler, toplumun farklı kesimlerindeki kişiler tarafından olası anlama biçimleri, temsil alanları, üreticinin ya da göndericinin olası beklentilerinin araştırılmasını medya okuryazarlığı olarak tanımlar (İnal, 2009, s. 42).

Medya okuryazarlığı, medya araçlarıyla bireyler arasında temiz ve doğru iletişimin yapıldığı bir alanın zeminini hazırlamaktadır (Gündüz Kalan, 2010, s. 59). Medya Okuryazarlığı, izleyicileri medyada şiddet hususunda eleştirel düşünme

yeteneğini iletilemelerine yardımcı olmak ve medya uygulamalarını, iletilerini ve etkilerini sorgulamaktır (Cantor & Wilson, 2003, s. 363).

Medya okuryazarı; medyada tekrar kurgulanan mesajları ayırt edebilen ve anlayabilen, onunla alakalı değerlendirmelerde bulunabilmek için başka bir kabiliyet, altyapı öğrenimi ve eğitsel organizasyon zorunluluğu olan bir eğitim sürecinin son aşamasında medya yetkini sıfatını almayı hak kazanan bireyi betimleyen bir kavram olarak ifade edilebilir (Taşkıran, 2007, s. 7).

Medya birçok imkanı sağlamış olsa da medya alanındaki çeşitliliğin artması ve toplumun çeşitli yaş aralığındaki tüm kişileri etkileme gücüne elinde bulundurması medya okuryazarlığı kavramının ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır. Medya okuryazarlığının hedefi, medyadaki iletileri doğru şekilde okuyabilen, iletileri bilinçli bir şekilde analiz edebilen ve sonuçları dikkate alarak yorumlayabilen, yeterli bilgiye ve bilince sahip kişilerin yetiştirilmesidir. Medya okuryazarı kişilerin yetiştirilmesi için ilk önce bu özelliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi ve aynı zamanda ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Eğitimin devam ettirilebilmesi ve kalıcı öğrenmelerin oluşturulabilmesi için çocukların yaşantı yoluyla öğrenmesi önemlidir. Medya mesajlarının içerisine çocukların, yaş ve gelişimine uygun olan ve olmayan pek çok mesaja maruz kalmaları, kendilerini koruyabilecek düzeyde donanımına sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle ebeveyn ve öğretmenlerin ilk önce medya okuryazarı olarak örnek oluşturmaları ve daha sonra çocukların yaşamlarına medya okuryazarlığını yerleştirmeleri gerekmektedir (Kurt & Kürüm, 2010, s. 20-34).

Medya okuryazarı olan bireyler, bilgi alma hedefiyle kullandıkları radyo, televizyon, kitaplar, gazeteler, dergiler, pazarlama materyalleri, işaret ve semboller, ambalajlama, internet, video oyunları, müzik, reklam panoları ve diğer medya araçlarına ait olan iletileri analiz edebilmekte, iletilerin anlamı ile alakalı farkındalık kazanmaktadırlar. Ayrıca kendisi de bilinçli iletiler hazırlayabilir (Çeliköz ve Çeliköz, 2018, s. 262-274).

Medya okuryazarlığı farklı bileşenlerdeki iletilere erişip çözümleyebilme, yorumlayabilme ve mesaj oluşturma bölümlerinden oluşur. Kişiler iletileri

anlamlandırmayı öğrenerek iletileri çözümleyebilir ve medyanın yeni kullanım olanaklarından faydalanabilirler (Livingstone, 2004, s. 3-14).

Günümüzde, eğitim kurumları ve çeşitli sivil toplum kuruluşları, medya okuryazarlığına yönelik programlar ve projeler geliştirmektedir. Bu çalışmalar, bireylerin medya içeriklerine eleştirel bir yaklaşım geliştirmelerini ve medyayı etkin bir şekilde kullanabilmelerini hedeflemektedir. Medya okuryazarlığı, bireylerin sadece bilgi tüketicisi değil, aynı zamanda bilinçli ve eleştirel düşünceye sahip birer medya vatandaşına dönüşmelerine katkı sağlamaktadır.

2.2. Medya Okuryazarlığının Önemi

Dijital çağ, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bireylerin günlük yaşamında köklü değişiklikler yaratmıştır. Medya, sadece haber kaynağı olmanın ötesinde, bireylerin dünya görüşlerini şekillendiren, sosyal ilişkilerini etkileyen ve toplumsal normları belirleyen güçlü bir araç haline gelmiştir. Bu durum, medya okuryazarlığının önemini gün geçtikçe artırmakta, bireylerin medya içeriklerini anlamaları, analiz etmeleri ve eleştirel bir perspektifle değerlendirmeleri gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır.

Medya okuryazarlığı, bireylerin medya ile olan etkileşimlerinde bilinçli ve aktif bir rol oynamalarını sağlayan bir beceri setidir. Bu beceriler, kullanıcıların medyada yer alan bilgileri sadece tüketmelerine değil, aynı zamanda bu bilgileri sorgulamalarına, değerlendirmelerine ve gerektiğinde eleştirmelerine olanak tanır. Günümüzde karşılaşılan yanıltıcı bilgiler, propaganda ve dezenformasyon gibi tehlikeler, medya okuryazarlığını sadece bireyler için değil, toplumun genel sağlığı açısından kritik bir konu haline getirmiştir.

İlerleyen teknoloji ile elektronik medya, kullandığı olağanüstü metot ve kanallarla çocuklar ile yetişkinleri kendilerine yaklaştırmakta, etkisi altında kalınan enformasyon bombardımanı içinde, öncelikle çocuklar, verilen malzemeyi kendi süzgeçlerinden geçiremeden, sunulduğu gibi almaktadırlar (Treske, 2011, s. 29).

Medya son yıllarda kişilerin hayatında mühim ve vazgeçilmez bir faktör haline gelmiş, hayatın odak noktasına yerleşmiştir. Medyanın günlük hayatımıza bu kadar dahil olması olumlu ve olumsuz pek çok faktörü beraberinde getirmiştir.

Kitle iletişim araçlarının büyümesine paralel olarak iletişim kanallarının çeşitliliğinin çoğalması, medyada içerik artırma ve doğru bilgiye erişebilme sorunlarını yanında getirmiştir. Hayatımızın merkezine oturan ve yaşantımızın tüm noktasına hükmeden medya araçları ailelere ve sonrasında toplumlara tesir etmeye başlamış, medya toplum üzerinde hüküm sürmeye başlamıştır (Bütün, 2010, s. 16).

Günümüzde internetin tüm alanlarda varlığını daha fazla sürdürmesi neticesinde çocukların negatif tesirlerini en aza indirmek için medya okuryazarlığının öğretim amacının önemi ve gerekliliği üstünde yoğunlaşmaktadır (Gündüz Kalan, 2010, s. 61).

Medyada bilgilerin çok akışkan olmasından ötürü bu bilgilerin hangilerinin yanlış ve doğru olduğunun anlaşılamaması ve en doğru bilgiye ulaşmak için medya araçlarının doğru kullanımının öğretilmesi hedefiyle medya okuryazarlığının mühim olduğu vurgulanmaktadır (Karaman, 2016, s. 334).

Medya iletileri her zaman görüldüğü gibi olmadığından ve pek çok anlam ile alakalı tabaka bulundurduğundan, medya okuryazarı olmak epeyce mühimdir. Medya okuryazarlığı, hangi anlamları seçeceğimiz hususunda daha seçici halde olmamıza katkıda bulunur. Daha analitik davranmak, medyanın tesirlerini kontrol etmede birinci adımdır. Eğer iletilerin farkında olmazsak, medya, dünyayı nasıl anlamamız gerektiği hususunda kontrol sahibi olur (Potter, 2011, s. 134).

Medya okuryazarlığı hususunda bilinçli olduğumuz süre zarfında içinde bulunduğumuz gerçek ile medya tarafından tasarlanan gerçek arasındaki farkı isteyerek medyanın negatif etkilerine karşı kendimizi o kadar korumuş oluruz. Bu sebeple medya okuryazarlığının en büyük önemi kişileri medyaya karşı korunaklı hale getirmek olarak açıklanabilir (Kutoğlu, 2016, s. 100).

Zamanının büyük bölümünü medyayla geçiren bireyler bu durumun farkında bile değildir. Bireyler maruz kaldıkları medya mesajlarından bilişsel, sosyal, psikolojik, duygusal ve kişisel olarak pek çok yönden etkilenmektedir (Naza, 2014, s. 39).

Medya okuryazarlığının günümüz jenerasyonu için oldukça önemli olmasının sebebi, TV program ve reklamlardan gazete haberlerine, ilan tahtası, satış

kataloglarına, radyo bültenlerine ve internetten elde edilen enformasyona kadar etkisi altında kaldığımız işitsel, görsel ve multimedya iletilerinin artan sesi olarak açıklanmaktadır (İnal, 2009, s. 49).

Medya okuryazarlığının amacının medyayı bilinçli kullanmak ya da medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini önlemenin yanında medya mesajlarını sorgulama yetisi sağlamak ve yeni mesajlar oluşturma konusunda bilgi sahibi edindirmektir (Akşit & Dönmez, 2011, s. 33).

Medya okuryazarlığının hedeflerini diğer birçok araştırmacının da bahsettiği gibi medya araçlarından gelen iletilerin bazı zamanlarda gerçeği aktarmadığını, bu iletilerin ne hedeflenerek oluşturulduğunu algılamak için sorgulama yapmanın zorunluluğunu bireylere anlatmayı hedeflediği söylenebilir (Özel, 2018, s. 3).

Medya karşısında savunma gücü olmayan çocukların, ilkokuldan başlayarak verilecek medya okuryazarlığı eğitimiyle ileti oluşturma ve tüketim zamanında her şeyin farkına varan bilinçli kişiler olarak yetişmelerine, gerçek ve kurgulanmış, gerçek olmayan bilgilerin farkında olmalarını sağlayacak kabiliyeti kazanmalarına ve medyaya eleştirel bakarak çözümleme yapabilmelerini kolaylaştıracağı ifade edilebilir. Medya okuryazarlığı öğretimi, medya hususunda daha bilinçli, kendine güvenen ve medyanın her türlü tesirinden kendilerini koruyabilecek bireylerin yaşadığı etkin bir toplumun sağlanabilmesi açısından zorunludur (Elma vd., 2009, s. 95).

Medya okuryazarlığı ile ulaşılması arzulanan en temel hedef, medya aracılığıyla gelen mesajlar karşısında ne yapılması gerektiğini bilen etkin kişiler yetişmesini gerçekleştirmektir (Özonur & Özalpman, 2009, s. 197). Bu hedefin bireylerin ayırt edebilmelerine, analiz edebilmelerine ve kendilerini iletişim alanında geliştirebilmelerine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Medya okuryazarlığı, bireylerin demokratik katılımlarını güçlendirmekte, toplumsal bilinci artırmakta ve bireylerin düşünsel bağımsızlıklarını korumalarına yardımcı olmaktadır. Eğitim sistemleri, medya okuryazarlığını müfredatlarına entegre ederek, genç nesilleri bu becerilerle donatmayı amaçlamaktadır. Böylece, bireylerin medya içeriklerini eleştirel bir gözle değerlendirmeleri ve medya tarafından sunulan bilgilerin doğruluğunu sorgulamaları teşvik edilmektedir.

2.3. Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Dijital çağda, bilgiye erişim kolaylaşmış, ancak aynı zamanda bilgi kirliliği ve yanıltıcı içeriklerin yaygınlaşması da artmıştır. Bu durum, bireylerin medya içeriklerini eleştirel bir şekilde değerlendirebilme yeteneklerini geliştirmelerini zorunlu kılmaktadır. Medya okuryazarlığı, bireylerin medya tarafından sunulan bilgileri anlama, analiz etme ve değerlendirme becerilerini kapsayan bir süreçtir. Bu süreç, bireylerin yalnızca tüketici olmaktan çıkıp aktif katılımcılar haline gelmelerine olanak tanır.

Medya okuryazarlığı eğitimi, bireylerin medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmek için sistematik bir yaklaşım sunar. Eğitim, bireylerin medya içeriklerini sorgulama, eleştirel düşünme ve bilinçli tüketim yapma yeteneklerini pekiştirir. Eğitim sisteminin bu alana entegre edilmesi, özellikle genç bireylerin yanlış bilgilendirme, propaganda ve manipülasyon gibi olumsuz etkilere karşı korunmalarını sağlar.

1920'li yıllardan bu yana medyanın sistemli bir şekilde eğitimde ele alınmaya başladığı süreçte gelişmiş devletlerin günümüzde artık iletişim bilimcilerin yanında ilk ve orta seviyede görev alan eğitimcilerinin de medya hususunda bilinçlenmesinin çok erken dönemlerden bu yana başlaması gerektiği konusundan bahsetmiştir (Aslan & Basel, 2017, s. 1356).

Medya okuryazarlığının küresel seviyede ortak gereksinimler ekseninde meydana çıktığı ifade edilebilir. Kavramsal anlamda karmaşık bir yapıya sahip olan medya okuryazarlığında bu durum eğitim yaklaşımlarına ortam hazırlamaktadır. Bu durumda medya okuryazarlığı eğitimindeki yaklaşımları; geleneksel medya okuryazarlığı kapsamında ana akım yaklaşımlar, Yeni medya okuryazarlığı kapsamında eleştirel yaklaşımlar ve medya okuryazarlığında spesifik uzman görüşleri olarak kategorize etmişlerdir (Koçoğlu, Salur & Yiğen, 2019, s. 39).

Asıl amacı yaklaşım bireyin sakıncalı olan medya içeriği ile karşılaşp etkilenmemesi olarak amaçlanmaktadır. Geleneksel medya okuryazarlığı kapsamında medya içeriklerinden korumak isteyen yaklaşım olan korumacı yaklaşım içerisinde yer aldığı da söylenebilir (Bilici, 2014, s. 44-45). Korumacı yaklaşımın bilhassa çocuk yaştaki kitleleri olabilecek zararlara karşı koruması

gerektiği anlayışıyla oluştuğundan bahsedilebilir (Kaplan, 2017, s. 54-55). Güçlendirmeci yaklaşımın temel amacı, medya mesajlarından kurtulmanın mümkün olmadığı ve kişinin her alanda bu mesajlarla rastlayabilmesidir (Sezer, 2010, s. 184). Eleştirel yaklaşımda, medya okuryazarlığı kabiliyetinin başköşesinde politik, ekonomik, kültürel ve toplumsal temelde medya mesajlarına karşı eleştirel ve sorgulayıcı bir metotla eleştirel bilinç kazandırılmasının gerekliliği belirtilmiştir (Koçoğlu, Salur & Yiğen, 2019, s. 44). Çözümleyici yaklaşımda ise tipik olarak şu yöntem uygulanır, öğretmen konuyu açıklar ve temel terimleri tanıtır, örnekler verir, kimi durumlarda öğrencilerde kendilerinden örnekler anlatır. Daha sonra, öğrencilerin kendi bakış açılarına göre ve örnekler seçmelerine olanak tanınır ve böylece inceleme monologdan diyaloga geçmiş olur. Öğrencinin yapılan uygulamadan elde edilen sonuçta kendi kontrolünün ne kadar büyük bir rolünün olduğunu algılaması sağlanmış olur (Sezer, 2010, s. 185). Böylece birey aktif katılım sağlayarak kendini ifade etme beceri seviyesini artırdığı söylenebilir.

Medya eğitimciler ile birlikte eğitim gören kesimin eleştirel düşüncelerine fayda sağlayarak ilgili bireylerin öğrenme yöntemlerine seçenek sunar. Bu bağlamda medya eğitim hane ile somut yaşam arasında, öğretmenler ile bireyler arasında adeta köprü görevini üstlenmektedir. Öğretmenler toplumun farklı kesimlerinden gelen kişilerle muhatap olmaktadır dolayısıyla her birinin öğrenme biçimi farklı olduğundan bu noktada problem yaşamamak için öğretmenlerin kendilerini geliştirmiş bir medya okuryazarı olmaları zorunlu hale gelmektedir. Yaşadığımız dönemde çocuklar medyayla birlikte büyümektedirler. Bu bağlamda çocukların en büyük rol modeli olan öğretmenlerinin de medya okuryazarlığı kabiliyetini kazanmış olmaları oldukça önemlidir (Adıgüzel, 2005, s. 167).

Medya mesajlarına karşı her zaman saf ve temiz haliyle denk gelinemeyeceğini artık hemen hemen herkes kabul etmiştir. Medya aracılığı ile kişilere ulaşan haber ve bilgiler farklı gruplar tarafından kendi etnik, ekonomik, dini, politik ve örgütsel menfaatleri çerçevesinde olumsuz etkileyebilir veya bilerek çarpıtılarak yanlış lanse ettirilebilir. Her koşulda da kişinin haber alma hakkını ve özgürlüğünü yarıda bırakır (Karakaya, 2006, s. 176-178).

Medya okuryazarlığı eğitiminin önemi, sadece bireylerin kişisel gelişimi ile sınırlı değildir; aynı zamanda toplumsal düzeyde demokratik katılımı artırmakta ve sosyal bilinci güçlendirmektedir. Eğitim programları, bireyleri bilinçli medya tüketicileri haline getirerek, sağlıklı bir toplum yapısının oluşturulmasına katkıda bulunur. Ayrıca, medya okuryazarlığı eğitiminde kullanılan yöntemler ve araçlar, öğrenme süreçlerini daha etkileşimli ve ilgi çekici hale getirerek, katılımcıların medya okuryazarlığına olan ilgisini artırmaktadır.

2.4. Öğretmen Eğitiminde Medya Okuryazarlığı Eğitimi

Öğretmen eğitiminde, yeni okuryazarlık alanları üstünde yoğunlaşmak ve öğretmenleri bu açıdan donanımlı olarak yetiştirmek gelecek kuşakların eğitimi yönünden önemlidir. Kamu ve özel bölgelerdeki teknolojik artışa paralel olarak öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlı olarak gelişmelerini tamamlamak için öğretmen eğitimi programlarında yeni planlar oluşturulmalıdır. Öğretmenler gelişim ve öğrenme etkinliklerinde teknolojiyi kullanmaya hazırlanmalıdır. Öğretmenler öğretme amacıyla, öğrenciyi algılama ve bilgi teknolojilerini uygulama ile öğrenci hayatı arasında ilişki kurma ihtiyacı hissederler. Öğretmen eğitimi stratejilerindeki ulusal bilgi okuryazarlığı formuyla öğretmenler bilgi okuryazarlığını öğretim zamanlarında eksiksiz olarak uygulayabilmelidirler (Basinger, 2000, 10).

Öğretmen eğitiminde Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD’de oluşan değişim ve yenileşmelere paralel şekilde ülkemizde de bazı farklılıklar yapılmıştır. Bu gelişimler ile beraber öğretmen eğitiminde farklı okuryazarlık alanlarından sıklıkla bahsedilmektedir. Fakat geleneksel öğretim anlayışımızda öğretmen adaylarına bilgiye ulaşma ve kullanma yollarını göstermekten çok sınıf disiplini oluşturma ve bilgiyi aktarma daha önemli görülmektedir. Oysa bilgi çok hızlı değişmekte, yenilenmekte ve üretilmektedir. Başka bir ifade ile yaşadığımız dönemde artık bilgiye dahi ömür biçilmektedir. Bu da bilgi edinmekten çok bilgi okuryazarlı olmanın daha önemli ve ihtiyaç olduğu manasına gelmektedir. Bilgi okuryazarlığı, bilgiye ulaşma ve uygulama yetisi olarak ifade edilmektedir. Bilgi okuryazarı olmak, bilgiye ihtiyaç duyulduğunda bunu hissetmek ve ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmak, bunu değerlendirmek ve etkin şekilde kullanabilmektir (Henderson ve Scheffler, 2003, 390).

Teknolojinin hüküm sürdüğü günümüz yaşantısında öğretmenlerin teknoloji okuryazarı olmadan geliştirilmeleri söylenemez. Çünkü teknoloji okuryazarlığı “performans, verimlilik ve öğrenmeyi iyileştirmek için bilgisayar ve başka teknolojileri kullanma becerisi” şeklinde ifade edilmektedir.(Lawless, 2003, 56).

Teknoloji okuryazarlığının boyutlarından biri medya okuryazarlığıdır. Şüphesiz, medya donanımlı bir dönemde yaşıyoruz. Medya toplumlara ve toplumları oluşturan kişilere şekil veren önemli bir etkidir. Bu sebeple medya okuryazarlığının öğretmen eğitiminde önemli bir konumu bulunmaktadır. Çünkü medya öğretmen ve öğrencilerin eleştirel bakabilmelerini sağlayarak onlara yeni öğrenme seçenekleri vermektedir. Aynı zamanda medya, okul ile gerçek yaşam ve eğitimciler ile başka kişiler arasında gerçek ilişkilerin oluşturulmasına ortam hazırlar. Öğretmenler değişik kültürlerden gelen öğrencilerin nasıl öğreneceğini belirlemek için medya okuryazarı olmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu özelliği kazanmış olan öğretmenler medya okuryazarlığı konusunda öğrencilerine örnek olabilirler. Çünkü okuldaki öğrenciler medyanın güçlü olduğu yerlerde bulunmaktadırlar. Öğretmenler medyanın öğrenciler üstündeki olumlu yönlerini artırmak, olumsuz yönlerini azaltmak için onlara yol göstermeli ve örnek olmalıdır. Bütün bunlarla beraber medya ve teknoloji öğretme süreçlerinde öğrenmenin kendisi olmamalı, araç olmalıdır. (Schwarz, 2001, 19).

Gelişen ve sürekli değişen teknolojiye ayak uyduran medya insanların ve toplumun yaşam alanına tesir etmektedir. Bu tesir olumlu mesajlarla ya da olumsuz mesajlarla oluşabilir. Olumlu içeriklerden en iyi şekilde faydalanabilmek ve olumsuzluklara engel olmak için medya okuryazarlığı kabiliyetini öğrenmiş olmak gerekmektedir. Bu kabiliyetlerin aktarılmasında eğitim kurumlarına büyük sorumluluk düşmektedir (Karaman ve Karataş, 2009).

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Medya Okuryazarlıkla İlgili Araştırmalar

3.1.1. Medya Okuryazarlıkla İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Zan tarafından 2024 yılında yapılan araştırmada, eğitim fakültesinde eğitim alan öğretmenlerin medya okuryazarlık seviyeleri üzerine çalışılmış ve öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı tutumlarının genel olarak "yüksek" düzeyde bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeylerinin yaş, sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Karadeli tarafından 2024 yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlık becerileri ile değer algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının medya okuryazarlık becerilerinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı becerilerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiği kısımda ise erkeklerin medya okuryazarlık becerilerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmış fakat anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Aksoy tarafından 2021 yılında yapılan incelemede öğretmen adaylarının medya okuryazarlığına ilişkin algı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının genel olarak medya okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların, not ortalaması, yaşanan yerin niteliği ve babanın eğitim durumu gibi değişkenlere göre medya okuryazarlık düzeylerinde anlamlı fark olduğu belirtilmiştir.

Burak ve Durak tarafından 2021 yılında yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin medya okuryazarlığı ve iletişim becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin medya okuryazarlığı ile iletişim becerilerinin, onların demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar oluşturup oluşturmadığı tespit edilmiştir. Çalışmaya Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmenleri katılım sağlamıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular

neticesinde okul öncesi öğretmenlerinin medya okuryazarlığı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin pozitif, anlamlı ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyi değişkenine göre, katılımcıların iletişim becerileri ve medya okuryazarlığı düzeylerinde anlamlı farklılık oluşmamaktadır. Cinsiyetine göre, katılımcıların medya okuryazarlık ve iletişim becerileri düzeylerindeki toplam puanlarının anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların davranışsal alt boyutu ve genel not ortalamaları arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulgularına ulaşılmıştır.

Bayraktar tarafından 2018 yılında yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacı, katılımcıların mesajların içeriklerini anlayıp sorgulayabildikleri hatta alt mesajları fark edebildikleri için bu sonuca ulaştıklarını belirtmektedir. Ayrıca araştırmacı öğrencilerin farkındalık düzeyleri yüksek olduğunda müdahale etme ve tepki gösterme düzeylerinin düşük olduğunu bu sebeple medya okuryazarlıklarının yanında tepki gösterme ve içerik üretme konusunda araştırma yapılmasının gerekliliğini ifade etmektedir.

Uslu vd. tarafından 2016 yılında yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeylerini çeşitli değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, üniversite, barınma durumu ve kişisel bilgisayara sahip olma) açısından araştırmışlardır. Araştırmada Betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada medya okuryazarlığı düzey belirleme ölçeğinden yararlanılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre cinsiyet ve kişisel bilgisayara sahip olma değişkenlerinde anlamlı farklılık görülmüştür ancak sınıf düzeyi, üniversite ve barınma durumunda bir farklılığın oluşmadığı belirtilmiştir.

Yılmaz ve Aladağ tarafından 2015 yılında yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin gazete ve dergi takip etme alışkanlıkları ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek hedeflenmiştir. Çalışmanın örneklemini bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndaki sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha sık dergi ve gazete takip ettiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf düzeylerinin ise dergi ve gazete takip etme sıklıklarını anlamlı düzeyde fark etmediği tespit edilmiştir.

Sarsar ve Engin tarafından 2015 yılında yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini farklı değişkenlere göre araştırmayı hedeflemişlerdir. 2014-2015 öğretim yılında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan Sınıf Öğretmenliği Lisans programındaki 188 öğretmen adayına uygulanan anket ile veriler toplanmıştır. Çalışmada alt boyut olarak sosyal medya hesabı kullanımı, gazete-dergi takip etme durumları ve cinsiyet araştırılmıştır. Çalışma bulguları incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre medya ve televizyon okuryazarlık ve bağımlılık alt boyutunda anlamlı değişim saptanmamıştır. Medya ve televizyon okuryazarlık alt boyutunda gazete ve dergileri düzenli takip etme değişkeninde düzenli takip edenler lehine anlamlı farklar belirlenmiştir. Çalışmada, medya ve televizyon okuryazarlık bağımlılık düzeyi üzerinde katılımcıların sosyal medya hesabı kullanımının anlamlı fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Tuncer tarafından 2013 yılında yapılan araştırma örneklemini İzmir olan Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeylerini kapsamaktadır. Çalışma, eğitim fakültesi öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeylerinin, demografik özelliklerine ve kitle iletişim araçları ile olan ilişkilerine göre değişip değişmediğini incelenmeyi hedeflemiştir. Çalışmada betimsel yöntemlerden tarama modeli uygulanmıştır. Çalışmaya Buca Eğitim Fakültesi ve Ege Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 705 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre ölçeğin tüm alt boyutlarında kadın öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu, yaş ve bölüm değişkeni açısından bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

İnan tarafından 2010 yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin ve görüşlerinin belirlenmesi incelenmiştir. Çalışma 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde öğrenim gören 480 öğrencinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine verdikleri önemi ve bu dersin farklı eğitim dönemlerinde de verilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca katılımcıların medya haberlerine farklı kanallardan ulaştıkları ve medyaya karşı tepkilerinin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Karaman ve Karataş tarafından 2009 yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada Karataş

tarafından 2008 yılında geliştirilen “Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının internet sahipliği, bilgisayar sahipliği, gazete/dergi takip etme, internet kullanma sıklığı ve televizyon izleme sıklığı değişkenlerinin öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyi üzerinde anlamlı etkisi olduğu belirtilmiştir.

3.1.2. Medya Okuryazarlılıkla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Rasi, Vuojärvi ve Ruokamo tarafından 2019 yılında yapılan araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 18 yaşından büyük kişilerin medya okuryazarlık düzeylerinin %81 oranında sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca internet kullanımlarının yaşa ve sosyoekonomik duruma göre farklılaştığı bulgularına ulaşmışlardır. Çin'de ise aynı yaş aralığında olan yetişkinlerin %98 oranında medya okuryazarlık düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Paananen tarafından 2010 yılında Tampere Üniversitesi Öğretmen Eğitimi Enstitüsü'nde yaptığı araştırmada “Medya Eğitiminin Hedefleri Olarak Eleştirel Düşünme ve Eleştirel Medya Okuryazarlığı” adlı çalışmayı incelemiştir. Çalışmanın hedefi öğretmenlerin medya eğitiminde eleştirelilik konusundaki algıları saptamaktır. Çalışmanın örneklemi fenomenografik niteliktedir ve verilerde anket kullanılmıştır. Araştırmaya toplamda 13 sınıf ve branş öğretmenleri katılım sağlamıştır. Katılımcıların eleştirelilik algıları, sosyal ve kültürel eleştirelilik, eleştireliliğin medyadaki manipülasyon becerileri, doğruluk arayışı ve kendine göre eleştirelilik olarak açıkladığı kategoriler bildirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin cevapları birden fazla kategoride yer aldığı için eleştirelilik ve eleştirel medya kabiliyetlerinin açık olarak ifade edilemeyeceği sonucuna ulaşılabilir.

Share tarafından 2006 yılında yapılan araştırmada amaç, ilköğretim okullarında eleştirel medya okuryazarlığını incelemektir. Araştırmada öğretmenlerle görüşme ve doküman incelemesi yöntemiyle veriler toplanmıştır. İnceleme sonuçları öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitiminin çok önemli olduğu ve gerekli gördükleri belirlenmiştir. Fakat uygulama aşamasında yeterince medya okuryazarlığı kullanmadıkları sonucu elde edilmiştir. Medya okuryazarlığı

uygulamasına gereken önemin verilmemesinin sebebi medya okuryazarlığı eğitiminin okul yöneticileri tarafından yeterli seviyede desteklenmediği olarak belirlenmiştir. Diğer sebep olarak da güncel medya eğitim yaklaşımı olmayışı gösterilmiştir.

Arke tarafından 2005 yılında yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin medya okuryazarlığı ile eleştirel düşünebilmeleri konusunu incelemiştir. Araştırma yapabilmek için medya okuryazarlığı alanında özel bir veri toplama aracı geliştiren Arke (2005) çalışma sonucunda yaptığı analizlerde korelasyonel anlamda istatistiki olarak anlamlı farklılıklar bulmuştur. Kolejde eğitim alan öğrencilerin, daha iyi medya okuryazarı olduğunu özellikle belirtmiştir. Medya kullanım oranı yükseldikçe eleştirel düşünme oranının da yükseldiğine ya da azaldığına ilişkin herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Damico, Fuller ve Rodgers tarafından 2004 yılında yapılan araştırmaya devlet okullarında ve özel okullarda mesleğini yürüten 9 öğretmen katılım sağlamıştır. Araştırmanın amacı, öğrencilerin medya konusundaki düşüncelerini, medya okuryazarlığı eğitimi konusundaki fikirlerini ve bağımlılık düzeylerini tespit etmektir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin medya konusundaki görüşleri ile bu dersin öğrenimini faaliyete geçirmedeki uğraşları içerisinde ilişkinin basit olmadığı bilgisi elde edilmiştir. Ayrıca katılımcıların medya konusundaki farklı düşünceleri öğrenciler üzerinde etkili olmadığı bunun müdahale edici bir duruma sebebiyet verdiği ve öğrenciler aracılığıyla tutucu olarak görüldüğü sonucu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, medya okuryazarlığı dersi için okuldan herhangi bir destek alınmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılar dersi işleyebilmek için ise öncesinde ders ile ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir.

3.2. Empatiyle İlgili Araştırmalar

3.2.1. Empatiyle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Dursun tarafından 2024 yılında yapılan çalışma, öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırmaya 393 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada “İletişim becerileri” ve “Toronto empati” ölçekleri kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile empati düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Beyaz tarafından 2020 yılında yapılan çalışmada öğretmen adaylarının empatik eğilim ve empatik beceri düzeyleri incelenmiştir. Anadolu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümündeki öğrencilerden toplam 141 öğrenci katılmıştır. Öğretmen adaylarının empatik beceri puanları ve empatik eğilimi, ulaşılan sonuçlara göre orta düzeydedir.

Yıldırım tarafından 2020 yılında yapılan araştırmada öğretmen yetiştirme hedefi olan STEM öğretmen enstitüleri eğitim modeli, öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının öğrencilere yaratıcılık, hayal gücü, özgüven, merak ve empati yapabilmelerini sağladığı ifade edilmiştir. STEM eğitimi modelinin öğrenme ve öğretme süreçlerinde uygulanması için öğretmenlere büyük görev düşmektedir.

Şekerci ve Karataş tarafından 2020 yılında yapılan araştırmada öğretmen liderliği eğitim programına katılan yaygın eğitim kurumları usta öğretici ve öğretmenlerinin program hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin liderlik davranışı sergilemeleri ve empati yapabilme kabiliyetlerini geliştirerek sınıf içindeki eğitimin ve öğretimin daha kaliteli olabileceği kanısına ulaşılmıştır.

Uymaz ve Çalışkan tarafından 2019 senesinde yapılan araştırmanın hedefi, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının empatiye dair algılarını metafor yoluyla tespit etmektir. Çalışmaya 116 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının 8 tema altında 54 metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Empatiyle ilgili bir öğretmen adayının kimlik hırsızlığı biçiminde olumsuz bir metafor geliştirdiği ortaya çıkmıştır.

Yetişen tarafından 2018 yılında yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinde empatik eğilim düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 100 öğrenci katılım sağlanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuca göre kadınların, erkeklere oranla daha hassas ve duygusal olarak yetiştirilmelerinin empatik yönelimlerinin yüksek olduğuna neden olduğu tespit edilmiştir.

Çatlak ve Yiğit tarafından 2017 senesinde yapılan çalışma, Storyline tekniğinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarına farklılıklara saygılı olma değeri ve empati becerisi kazandırmasındaki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmaya 20 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Çalışmanın ön test ve son test uygulanması

sırasında “Empati Becerileri Ölçeği” ile “Farklılıklara Saygı Ölçeği”nden yararlanılmıştır.

Barış Kaya ve Özgür Murat Çolakoğlu’nun 2015 senesinde yaptığı araştırma, Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ)’nin Türkçeye uyarlamasını konu edinmektedir. Araştırmanın birinci aşamasına 149 ve ikinci aşamasına 297 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Ulaşılan sonuçlara göre ölçek 13 maddeden oluşmaktadır. Orijinal formunda olduğu gibi üç alt boyuttan meydana geldiği tespit edilmiştir. Bilişsel empati, duygusal tepki ve sosyal beceriler bu boyutları oluşturmaktadır.

Çakmak ve Demirbaş tarafından 2014 yılında örneklemini üniversite öğrencilerinin oluşturduğu araştırmada hedef, öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin bölüm, sınıf ve doğum sırası değişkenleri açısından incelemektir. Araştırmaya 629 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veriler Empatik Eğilim Ölçeği ve araştırmacılarla hazırlanan kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Üniversite öğrencilerinin empatik eğilimleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve kadınların empatik eğilim puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek empatik eğilim puanının dördüncü sınıfa devam eden öğrencilerde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre empatik eğilim düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Ekinci ve Aybek tarafından 2010 yılında araştırmada amaç öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve empatik eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmaya 671 öğretmen adayı katılmıştır. Veri toplama sürecinde Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ve eleştirel düşünme eğilimi arasında düşük düzeyde fakat pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2.2. Empati İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Bullough tarafından 2019 yılında yapılan araştırma, empatinin eğitimciler arasında kıymetli olduğunu ayrıca öğretmen eğitimine de yardımcı olan pek çok iyi metottan biri olduğu belirtilmiştir.

Bialystok ve Kukar tarafından 2018 yılında yapılan araştırmada, ahlaki gelişimde empatinin önemli rolü olabileceğini belirtmişlerdir. Empatinin, eğitimde bir ders planı içerisinde sadece teorik olarak verilmesinin uygun olmadığını ifade etmişlerdir. Empatinin stratejik olarak öğretilmesinden dolayı bazen gerçeklikle karşı karşıya gelebileceğini dolayısıyla öğrencilerin ahlaki gereklilikleri anlamalarını zorlaştırabileceğini vurgulamışlardır. Eleştirel bakışın empatiye karşı bireysel başarı ve sosyal uyum anlamında daha büyük tartışmalara sebebiyet verebileceğini aktarmışlardır.

Beining tarafından 2014 yılında yapılan araştırmada amaç okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarındaki empati eğilimini incelemektir. Çalışma grubuna okul öncesi eğitimi öğretmenliğine devam eden 23 öğretmen adayı katılmıştır. Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinde öğretmen hazırlık programları ile empatinin öğrenci üzerinde önemli bir faktörü olduğu belirtilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarında empati veya yetersizliğin olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarına empati düzeylerini yükseltmek için gözlemlenebilir müdahaleler uygulandığında, öğrenci başarısı ve öğrenci ile olan ilişkilerde pozitif yönde artış göstereceği görülmüştür.

Vorkapić ve Ružić tarafından 2013 yılında yapılan araştırma okul öncesi öğretmen adaylarının yaş, akademik yıl ve empatileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma “Kişilerarası Reaktivite İndeksi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya Rejika Eğitim Fakültesi okul öncesi öğretmenliği bölümünden belirlenen 100 öğrenci katılmıştır. Araştırmada, okul öncesi öğretmen adaylarının başka adaylarla karşılaştırıldığında tüm empati alt boyutlarında diğer adaylara göre daha yüksek düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

Khodabakhsh tarafından 2012 yılında yapılan araştırmada, çalışma örneklemine 260 üniversite öğrencisi katılım sağlamıştır. Bu çalışmada bağlanma stilleri ve empati arasındaki ilişki incelenmiştir. inceleme sonucunda güvenli bağlanma ile empati arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Cotton tarafından 2007 yılında yapılan araştırmada eğitimde ve toplumda empatinin kalitesi üzerinde yoğunlaşarak bu durumun nasıl geliştirileceği üzerinde

alışılmıştır. Eğitimciler arasında yaygın olan görüşe göre başarılı bir öğrencide empatik yaklaşım özellikleri bulunduğu ifade edilmiştir. Araştırmada bireylerin başarılı olabilmeleri için iyi bir iletişim kurmaları gerektiği ve kişilerin birbirlerini önemsemeleri gerekliliği görüşü hakimdir. Bundan dolayı gerekli olan kavramın “empati” olduğu belirtilmektedir.

Caruso ve Mayer tarafından 1998 yılında yapılan çalışmada yetişkin ve çocuklar için duyuşsal empatinin llmesi konusu araştırılmıştır. Çalışmada duyuşsal empati için çok yönlü bir ölçek oluşturulması hedeflenmiştir. Çalışma rneklemine 793 kişi katılım sağlamıştır. Araştırmalar sonucunda altı alt ölçekten meydana gelen bir ölçek geliştirmişlerdir.

Warner tarafından 1984 senesinde beden eğitimi ğretmen adaylarının empatik eğilim seviyelerini çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Çalışmada sınıf, cinsiyet, yaş ve spor yapma seviyeleri değişkenleri bulunmaktadır. Araştırmada beden eğitimi ğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin bu değişkenler açısından büyük bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Warner, beden eğitimi ğretmen adaylarının iletişim kurmalarında empatiyi uygulamaları gerektiğini ayrıca özellikle Amerika’da iletişim becerileri eğitimine önem verildiğini belirtmektedir.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin bazı değişkenlere göre karşılaştırıldığı incelemede, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma içerisindeki genel tarama modeli kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bölümde ise korelasyonel (ilişkisel) araştırma modeli kullanılmıştır.

Tarama modeli araştırmaları bir örneklemin ya da evrenin görüş, davranış, tutum ya da karakteristik özelliklerini ifade etmek için çalışmacılar tarafından yapılan ve eğitim alanında sıklıkla kullanılan bir nicel araştırma metodudur (Creswell, 2012). Araştırmanın, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin bazı değişkenlere göre karşılaştırıldığı kısımda, geniş bir örneklem üzerinden mevcut durumun veya olgunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesine olanak tanıdığı için tarama modelinin kullanılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

İlişkisel (Korelasyonel) araştırmada, iki farklı nicel değişken arasındaki etkinin veya ilişkinin bir korelasyon katsayısı aracılığıyla meydana çıkarmak amaçlanmaktadır (Fraenkel vd., 2012). Bu amaç doğrultusunda araştırmanın “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeyleri arasında ilişki var mıdır?” sorusu için korelasyonel (ilişkisel) araştırma modelinin tatbik edilmesine karar verilmiştir.

4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma grubuna karar verilmesinde seçkisiz olmayan örnekleme türleri arasından ölçüt örnekleme metodundan yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden tespit edilmiş belirli niteliklere sahip bireylerin, durumların, nesnelerin ve olayların araştırılmasıdır (Büyüköztürk vd., 2018, s.94). Bu incelemenin çalışma grubunu, 2023- 2024 bahar yarıyılında Batı Karadeniz’de bulunan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenimine devam eden, çalışmaya gönüllülük esasıyla katılmayı onaylayan öğretmen adayları (4. sınıf öğrencileri) arasındaki 296 öğrenciden (öğretmen adayından) oluşmaktadır.

Veri toplama amacıyla uygulanan “Medya Okuryazarlık Ölçeği” ve “Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği”nde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda öğretmen adayları; cinsiyet ve bölüm bilgilerini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre dağılımı Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımı

Bölüm	f	%
Sınıf Öğretmenliği	61	20,60
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	29	9,79
Okul Öncesi Öğretmenliği	42	14,18
Fen Bilimleri Öğretmenliği	15	5,06
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	34	11,48
Türkçe Öğretmenliği	32	10,81
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	40	13,51
Özel Eğitim Öğretmenliği	43	14,52
Toplam	296	100

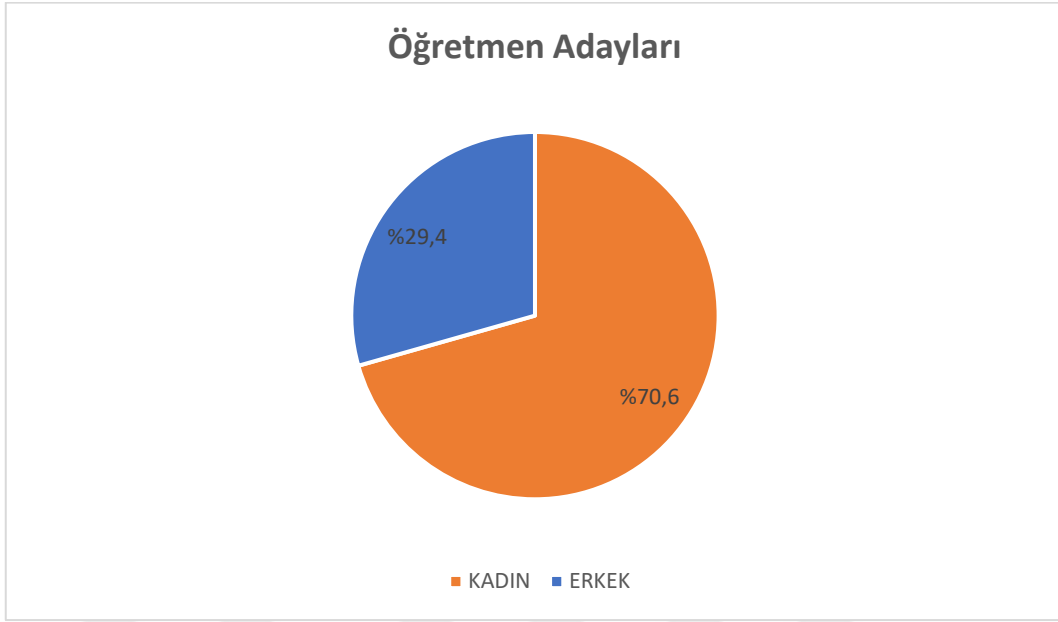
Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi araştırmaya; 61’i Sınıf öğretmenliği, 29’u İlköğretim matematik öğretmenliği, 42’si Okul öncesi öğretmenliği, 15’i Fen bilimleri öğretmenliği, 34’ü Sosyal bilgiler öğretmenliği, 32’si Türkçe öğretmenliği, 40’ı Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, 43’ü Özel eğitim öğretmenliği bölümlerinden olmak üzere toplam 296 öğretmen adayı katılmıştır.

21. yüzyıl becerileri arasında medya okuryazarlığı yer almaktadır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi dahilinde dijital yeterlilik ve öğretim programlarının hedefleri arasında empati yapabilen, medyayı doğru ve etkin kullanabilen bireyler yetiştirmek bulunmaktadır. Bu sebeplerden ötürü araştırmaya Sınıf öğretmenliği, Özel eğitim öğretmenliği, Sosyal bilgiler öğretmenliği, Fen bilimleri öğretmenliği, Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, İlköğretim matematik öğretmenliği, Okul öncesi öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde öğrenimine devam eden öğretmen adayları dâhil edilmiştir.

Grafik 1’de Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımı verilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, çalışma grubunu oluşturan 296 öğretmen adayından 209’unun (%70,6) kadın; 87’sinin (%29,4) erkek olduğu görülmektedir.

Grafik4.1: Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.3. Ölçme Araçları

Çalışmada, “Kişisel Bilgi Formu”; öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla “Medya Okuryazarlık Ölçeği”; empati düzeylerini tespit etmek amacıyla ise “Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği” uygulanmıştır.

Bu bölümde ölçme araçlarının özelliklerine yer verilmiştir.

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmacı tarafından hazırlanan bu formda katılım gösterenlerin cinsiyet ve öğrenim görmekte oldukları bölümlere göre dağılımlarını tespit etmeye yönelik sorular yer almaktadır.

4.3.2. Medya Okuryazarlık Düzey Belirleme Ölçeği

İncelemede öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini tespit etmek için “Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği” uygulanmıştır. Uygulanmış olan bu ölçek, çalışmacının yüksek lisans tezini devam ettirirken geliştirdiği “Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği”(Karataş, 2008) isimli bir ölçektir. Gazi Eğitim Fakültesi’nde çalışan uzman öğretim üyeleri ile birlikte

2015 yılı itibariyle tekrar güncellenmiş olup yeni düzenlemeler yapılmıştır (Karataş, 2017, s. 53).

Medya okuryazarlık düzey belirleme ölçeği bireylerin medya okuryazarlık becerilerini değerlendirmek için geliştirilmiş bir ölçektir. Medya okuryazarlığı, medya içeriklerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme, medya mesajlarının toplumsal etkilerini anlama ve medya araçlarını etkin bir şekilde kullanma yeteneğini kapsar. 20 maddeden oluşan bu ölçeğe, 296 öğretmen adayı katılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ölçüm sonuçları 0,91 olarak tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuca göre ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.3. Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği

Öğretmen adaylarının empati düzeylerini belirlemek amacı ile Lawrence, Shaw, Baker, Baron-Cohen ve David (2004) tarafından geliştirilen Kaya ve Çolakoğlu (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, 13 maddelik 5'li likert tipi Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmaya 296 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Ulaşılan sonuçlara göre ölçeğin 13 maddeden ve orijinal formundaki gibi üç alt boyuttan oluştuğu sonucuna varılmıştır. Bilişsel empati (4,9,11,12,13), duygusal tepki (6,7,8,10) ve sosyal beceri (1,2,3,5) bu boyutları oluşturmaktadır. Güvenilirlik ölçüm sonuçları, ölçeğin bütünü için ilk aşamada 0,78 ve ikinci aşamada 0,86 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ölçeğin güvenilirlik ölçümleri kabul edilebilecek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

4.4. Ölçme Araçlarının Uygulanması

Çalışmada veri toplama araçları olarak uygulanacak olan Karataş (2008) tarafından geliştirilen ve sonrasında Gazi Eğitim Fakültesi'nde çalışan uzman öğretim üyeleri ile 2015 yılı itibariyle yeniden güncellenmiş "Medya Okuryazarlığı Düzey Belirleme Ölçeği" ve Lawrence, Shaw, Baker, Baron-Cohen ve David (2004) tarafından geliştirilen Kaya ve Çolakoğlu (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan "Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği" için ölçek kullanım izinleri alınmıştır. Çalışmanın alt problemlerine ilişkin sorularında yer aldığı bir ölçek oluşturulmuştur. Bu ölçek, 2023-2024 bahar yarıyılı içerisinde Mayıs ayında

uygulanmıştır. Uygulama gerçekleştirilmeden önce, anketi eğitim fakültesinde uygulamak için Batı Karadeniz bölümünde yer alan bir devlet üniversitesinin Rektörlüğünden yazılı izin alınmıştır. İzin alındıktan sonra ilgili fakülte bölümlerindeki öğretim görevlileriyle görüşülmüştür. Araştırmaya dâhil olan öğretmen adaylarına öncelikle araştırmanın amacı açıklanmış akabinde katılımın gönüllülük esasına dayalı olacağı sözlü ve yazılı olarak bildirilmiştir. Kişisel bilgi formu, Medya Okuryazarlık Ölçeği ve Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği öğretmen adaylarına eş zamanlı uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının ölçekleri doldurmaları yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür.

4.5. Verilerin Çözümlemesi

Anketin uygulanması sonucu elde edilen veriler SPSS 27 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aşağıdaki istatistiksel işlemler uygulanmıştır. Verilerin analizinde ilk önce elde edilen verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı incelenmiştir. Verilerin normallik varsayımı araştırılarak hangi analizlerin kullanılacağına karar kılınmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek için basıklık ve çarpıklık katsayısı, Shapiro-Wilk ve Kolmogrov-Smirnov test sonuçlarından faydalanılmıştır. Ulaşılan verilere ilişkin basıklık-çarpıklık değerleri ve Shapiro-Wilk ve Kolmogrov-Smirnov test sonuçları Tablo 4.2’te yer almaktadır.

Tablo 4.2: Verilerin Basıklık- Çarpıklık Değerleri ve Shapiro Wilk ve Kolmogrov- Smirnov Test Sonuçları

Değişkenler	Basıklık Katsayı Puanı	Çarpıklık Katsayı Puanı	Kolmogorov-Smirnov p değeri	Sharipo-Wilk p değeri
Medya okuryazarlık	-,689	2,018	,002	,001
Bilişsel Empati	-1,052	1,397	,001	,001
Duygusal Tepki	-2,015	4,328	,001	,001
Sosyal Beceriler	-1,289	2,450	,001	,001

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Normal dağılım çeşitli yöntemlerle araştırılabilir. Bu yöntemler arasında basıklık çarpıklık katsayısının -1 ile +1 arasında olması, normalliği ölçen testlerin kullanılması (Shapiro Wilk, Kolmogrov Smirnov) bulunmaktadır. Kolmogrov Smirnov testinin veri toplama sürecindeki grubun 50’den büyük olduğu durumlarda

normalliği araştırmada uygunluğu belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2019). Shapiro Wilk yönteminin yalnızca küçük örneklerde istatistiksel olarak kuvvetli olduğu bilinmektedir (Pituch ve Stevens, 2016). Buna göre, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ölçeğinde basıklık ve çarpıklık değerlerinin sırasıyla -,689 ve 2,018 olduğu anlaşılmıştır. Öğretmen adaylarının empati düzeylerine ilişkin bu iki değere bakıldığında ise bilişsel empati boyutunda -1,052 ve 1,397, duygusal tepki boyutunda -2,015 ve 4,328 ve son olarak da sosyal beceriler boyutunda -1,289 ve 2,450 oluğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre verilerin normal dağılım göstermediği anlaşılarak parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Kruskal-Wallis testi, bağımsız gruplar arasındaki medyan farklılıklarını test etmek için kullanılan parametrik olmayan bir yöntemdir. Bu test, parametrik testlerin, örneğin ANOVA'nın, normallik varsayımlarının sağlanmadığı durumlarda tercih edilir. Test, grupların puanlarını sıralayarak ve bu sıraların toplamalarını kullanarak çalışır (Conover, 1999).

Bu araştırmada bölüm, cinsiyet değişkenlerine göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin anlamlı farklılık gösterme durumları, parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testi ile hesaplanmıştır.

Mann-Whitney U testi, iki bağımsız grup arasındaki medyan farklarını test eder ve özellikle veri normal dağılımı göstermediğinde tercih edilir. Bu test, sıralama verileri üzerinden hesaplama yapar (Hollander, Wolfe, & Chicken, 2014, s. 89). Bu araştırmada cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerinin anlamlı farklılık gösterme durumları, parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi ile hesaplanmıştır.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişki ise Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Veriler 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeyleri; bağımsız değişkenleri ise bölüm ve cinsiyet oluşturmaktadır.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu kısımda, çalışmanın alt problemleri ile ilgili verilerin incelenmesi neticesinde ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın ilk alt problemi “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık seviyelerinin nasıl olduğu ile ilgili dağılım, ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) neticelerine ulaşarak araştırılmıştır.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri Tablo 5.1’de verilmektedir.

Tablo 5.1: Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Dağılımı

Değişken	n	En az	En fazla	$\bar{X}$	ss	Düzyey
Medya okuryazar	296	1	5	3,83	,91	Yüksek

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyinin çoğu zaman ($\bar{X} = 3,83$) gerçekleştiği görülmüştür. En düşük değer 1, en yüksek değer 5’tir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5.2: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Dağılımı

Bölüm	n	$\bar{X}$	Ss
Sınıf Öğretmenliği	61	3,81	,895
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	29	3,74	,868
Okul Öncesi Öğretmenliği	42	3,79	,944
Fen Bilimleri Öğretmenliği	15	3,66	,858
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	34	3,98	,862
Türkçe Öğretmenliği	32	3,80	,898
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	40	3,87	,807
Özel Eğitim Öğretmenliği	43	3,86	1,060
Toplam	296		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre medya okuryazarlık düzeyleri araştırıldığında, en yüksek düzeyin Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}=3,98$) en düşük düzeyin ise Fen Bilimleri öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}=3,66$) ait olduğu görülmektedir. Diğer bölümlerin medya okuryazarlık düzeyleri ise Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=3,79$), Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=3,80$), Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=3,81$), Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=3,86$), İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=3,74$), Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin ($\bar{X}=3,87$) olduğu görülmektedir.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın ikinci alt problemi “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri;

a) Bölümlerine göre

b) Cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?” olarak oluşturulmuştur.

5.2.1. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeyi

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin okudukları bölümlere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için Kruskal-Wallis Testi yapılmıştır. Bu teste ait neticeler Tablo 5.3’de gösterilmiştir.

Tablo 5.3: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu

Bölüm	n	Sıra ortalaması	sd	X ²	p
Sınıf Öğretmenliği	61	144,56	7	7,032	0,426
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	29	131,59			
Okul Öncesi Öğretmenliği	42	146,54			
Fen Bilimleri Öğretmenliği	15	117,73			
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	34	172,25			
Türkçe Öğretmenliği	32	143,67			
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	40	149,49			
Özel Eğitim Öğretmenliği	43	162,05			
Toplam	296				

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre Medya okuryazarlık boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı saptanmıştır ($X^2=7,032$, $p>,05$). Grupların sıra ortalaması dikkate alındığında, medya okuryazarlık düzeyi en düşük grubun Fen bilimleri öğretmenliği ($\bar{X}=117,73$); en yüksek grubun ise Sosyal bilgiler öğretmenliği ($\bar{X}=172,25$) öğrencilerinin olduğu görülmektedir. Diğer bölümlerin medya okuryazarlık düzeyleri ise İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=131,59$), Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=143,67$), Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=144,56$), Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}=162,05$), Okul öncesi öğrencilerinin ($\bar{X}=146,54$), Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin ise ($\bar{X}=149,49$) olduğu görülmektedir.

Bu dağılımı daha detaylı incelemek amacıyla çoklu karşılaştırma testi Tukey's HSD (Honest Significant Difference) uygulanmıştır. Tablo 5.4'de bu testin sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 5.4: Bölümlerine Göre Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Tukey's HSD (Honest Significant Difference) Çoklu Karşılaştırma Testi Sonucu

Gruplar	Karşılaştırılan Gruplar	Ortalamalar Arası Fark	Ortalamalar Arası Fark	p
Sınıf Öğretmenliği	İlköğretim Matematik Öğr.	1,43301	2,84303	1,000
	Okul Öncesi Öğr.	0,41413	2,52727	1,000
	Fen Bilgisi Öğr.	3,02842	3,63262	0,991
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-3,49904	2,69762	0,899
	Türkçe Öğr.	0,17008	2,75122	1,000
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-1,15492	2,56442	1,000
	Özel Eğitim Öğr.	-3,42585	2,50981	0,872
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Sınıf Öğretmeni Öğr.	-1,43301	2,84303	1,000
	Okul Öncesi Öğr.	-1,01888	3,04319	1,000
	Fen Bilgisi Öğr.	1,59540	4,00871	1,000
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-4,93205	3,18607	0,781
	Türkçe Öğr.	-1,26293	3,23158	1,000
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-2,58793	3,07411	0,991
	Özel Eğitim Öğr.	-4,85886	3,02870	0,747
Okul Öncesi	Sınıf Öğr.	-0,41413	2,52727	1,000
	İlköğretim Matematik Öğr.	1,01888	3,04319	1,000
	Fen Bilgisi Öğr.	2,61429	3,79132	0,997
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-3,91317	2,90781	0,880

Okul Öncesi	Türkçe Öğr.	-0,24405	2,95760	1,000
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-1,56905	2,78468	0,999
	Özel Eğitim Öğr.	-3,83998	2,73448	0,855
Fen Bilgisi	Sınıf Öğr.	-3,02842	3,63262	0,991
	İlköğretim Matematik Öğr.	-1,59540	4,00871	1,000
	Okul Öncesi Öğr.	-2,61429	3,79132	0,997
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-6,52745	3,90694	0,706
	Türkçe Öğr.	-2,85833	3,94413	0,996
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-4,18333	3,81618	0,957
	Özel Eğitim Öğr.	-6,45426	3,77970	0,682
Sosyal Bilgiler	Sınıf Öğr.	3,49904	2,69762	0,899
	İlköğretim Matematik Öğr.	4,93205	3,18607	0,781
	Okul Öncesi Öğr.	3,91317	2,90781	0,880
	Fen Bilgisi Öğr.	6,52745	3,90694	0,706
	Türkçe Öğr.	3,66912	3,10442	0,937
	Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık	2,34412	2,94015	0,993
	Özel Eğitim Öğr.	0,07319	2,89264	1,000
Türkçe	Sınıf Öğr.	-0,17008	2,75122	1,000
	İlköğretim Matematik Öğr.	1,26293	3,23158	1,000
	Okul Öncesi Öğr.	0,24405	2,95760	1,000
	Fen Bilgisi Öğr.	2,85833	3,94413	0,996
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-3,66912	3,10442	0,937
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-1,32500	2,98940	1,000
	Özel Eğitim Öğr.	-3,59593	2,94269	0,925
Rehberlik Psikolojik Danışmanlık ve	Sınıf Öğr.	1,15492	2,56442	1,000
	İlköğretim Matematik Öğr.	2,58793	3,07411	0,991
	Okul Öncesi Öğr.	1,56905	2,78468	0,999
	Fen Bilgisi Öğr.	4,18333	3,81618	0,957
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-2,34412	2,94015	0,993
	Türkçe Öğr.	1,32500	2,98940	1,000
	Özel Eğitim Öğr.	-2,27093	2,76884	0,992
Özel Eğitim	Sınıf Öğr.	3,42585	2,50981	0,872
	İlköğretim Matematik Öğr.	4,85886	3,02870	0,747
	Okul Öncesi Öğr.	3,83998	2,73448	0,855
	Fen Bilgisi Öğr.	6,45426	3,77970	0,682
	Sosyal Bilgiler Öğr.	-0,07319	2,89264	1,000
	Türkçe Öğr.	3,59593	2,94269	0,925
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2,27093	2,76884	0,992

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.4 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği ile yalnızca okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($p<,05$). İlköğretim matematik öğretmenliği, Fen bilimleri öğretmenliği, Sosyal bilgiler öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümleri ile diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>,05$). Okul öncesi öğretmenliği ile yalnızca Sınıf öğretmenliği öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<,05$).

5.2.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Medya Okuryazarlık Düzeyi

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bu teste ait sonuçlar Tablo 5.5’de verilmiştir.

Tablo 5.5: Cinsiyetlerine Göre Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	209	145,72	30455,00	8510,000	0,386
Erkek	87	155,18	13501,00		
Total	296				

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının cinsiyete göre medya okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşmadığı saptanmıştır ($U = 8510,000$, $p>,05$).

Tablo 5.6: Cinsiyetlerine Göre Medya Okuryazarlık Ölçeğinin Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Ss
Kadın	209	3,8323	0,58283
Erkek	87	3,8891	0,73245
Toplam	296		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ölçeğinin toplam puanlarının cinsiyetlerine göre incelendiğinde, erkeklerin ($\bar{x} = 3,88$; $ss=,732$) kadınlara ($\bar{x} = 3,83$; $ss=,582$) göre daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın üçüncü alt problemi “Öğretmen adaylarının empati düzeyleri nasıldır?” olarak belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarının empati düzeylerinin nasıl olduğuna ilişkin dağılım ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) değerlerine bakılarak incelenmiştir. Tablo 5.7’de öğretmen adaylarının empati düzeylerinin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 5.7: Öğretmen Adaylarının Empati Düzeylerinin Dağılımı

Alt Boyutlar	n	En Az	En Fazla	$\bar{X}$	Ss	Düzye
Bilişsel Empati	296	1	5	3,88	0,78753	Yüksek
Duygusal Tepki	296	1	5	4,13	0,86058	Yüksek
Sosyal Beceriler	296	1	5	3,59	0,67273	Yüksek

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.7 incelendiğinde, öğretmen adaylarının empati düzeylerinin bilişsel empati ($\bar{X} = 3,88$) ve sosyal beceriler ($\bar{X} = 3,59$) alt boyutunda çoğu zaman ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Duygusal tepki alt boyutunda ise her zaman ($\bar{X} = 4,13$) olduğu görülmektedir. Bu dağılım sonuçlarına göre öğretmen adaylarının empati düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5.8: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Empati Düzeylerinin Dağılımı

		N	$\bar{X}$	Ss
Bilişsel Empati	Sınıf Öğr.	61	3,977	0,72581
	İlköğretim Matematik Öğr.	29	3,8552	0,59737
	Okul Öncesi Öğr.	42	3,6333	0,96162
	Fen Bilgisi Öğr.	15	3,6	0,72506
	Sosyal Bilgiler Öğr.	34	3,7882	0,80595
	Türkçe Öğr.	32	4,15	0,58585
	Rehberlik ve Psikolojik D.	40	0,58585	0,514782
	Özel Eğitim Öğr.	43	3,8605	1,0452
Duygusal Tepki	Sınıf Öğr.	61	4,1475	0,89719
	İlköğretim Matematik Öğr.	29	4,181034	0,664457
	Okul Öncesi Öğr.	42	3,886905	1,155847
	Fen Bilgisi Öğr.	15	3,933333	0,883715
	Sosyal Bilgiler Öğr.	34	4,117647	0,857753
	Türkçe Öğr.	32	4,453125	0,383308
	Rehberlik ve Psikolojik D.	40	4,20625	0,44176
	Özel Eğitim Öğr.	43	4,104651	1,079066

Sosyal Beceri	Sınıf Öğr.	61	3,67623	0,554046
	İlköğretim Matematik Öğr.	29	3,715517	0,475865
	Okul Öncesi Öğr.	42	3,291667	0,872892
	Fen Bilgisi Öğr.	15	3,616667	0,589087
	Sosyal Bilgiler Öğr.	34	3,536765	0,773942
	Türkçe Öğr.	32	3,796875	0,398776
	Rehberlik ve Psikolojik D.	40	3,7375	0,430972
	Özel Eğitim Öğr.	43	3,459302	0,886288

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.8 incelendiğinde, öğretmen adaylarının bölümlerine göre, bilişsel empati alt boyutunda en yüksek düzeyin Türkçe öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}$ =4,15), en düşük düzeyin Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerine ($\bar{X}$ =0,58); duygusal tepki alt boyutunda en yüksek düzeyin Türkçe öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}$ =4,45), en düşük düzeyin Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}$ =3,88); sosyal beceriler alt boyutunda da en yüksek düzeyin Türkçe öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}$ =3,79), en düşük düzeyin Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerine ($\bar{X}$ =3,29) ait olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer bölümlerin bilişsel empati alt boyutundaki düzeyleri ise Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,78), Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,97), Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,86), Fen bilimleri öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,60), Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,63), İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,85) olduğu anlaşılmaktadır. Duygusal tepki alt boyutundaki düzeyleri ise Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =4,11), Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =4,14), özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =4,10), Fen bilimleri öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,93), İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =4,18), Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin ($\bar{X}$ =4,20) olduğu görülmektedir. Sosyal beceriler alt boyutundaki düzeyleri ise Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,53), İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,71), Sınıf Öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,67), Fen bilimleri öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,61), Özel eğitim öğretmenliği öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,45), Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinin ($\bar{X}$ =3,73) olduğu görülmektedir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın dördüncü alt problemi “Öğretmen adaylarının empati düzeyleri;

a) Bölümlerine göre

b) Cinsiyetlerine göre anlamlı fark oluşturmakta mıdır?” olarak oluşturulmuştur.

5.4.1. Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Empati Düzeyi

Öğretmen adaylarının empati düzeylerinin okudukları bölümlere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının araştırılması için Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Bu teste ait neticeler Tablo 5.9’da verilmiştir.

Tablo 5.9: Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Empati Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonucu

Alt Boyut		N	Sıra Ortalaması	Sd	x ²	p
Bilişsel Empati	Sınıf Öğr.	61	155,52	7	11,057	0,136
	İlköğretim Matematik Öğr.	29	139,91			
	Okul Öncesi Öğr.	42	129,80			
	Fen Bilgisi Öğr.	15	112,00			
	Sosyal Bilgiler Öğr.	34	134,26			
	Türkçe Öğr.	32	177,27			
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	40	153,64			
	Özel Eğitim Öğr.	43	160,40			
	Total	296				
Duygusal Tepki	Sınıf Öğr.	61	149,48	7	7,662	0,363
	İlköğretim Matematik Öğr.	29	145,72			
	Okul Öncesi Öğr.	42	140,87			
	Fen Bilgisi Öğr.	15	124,47			
	Sosyal Bilgiler Öğr.	34	141,63			
	Türkçe Öğr.	32	178,33			
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	40	135,05			
	Özel Eğitim Öğr.	43	160,56			
	Total	296				

Sosyal Beceri	Sınıf Öğr.	61	147,61	7	9,705	0,206
	İlköğretim Matematik Öğr.	29	156,03			
	Okul Öncesi Öğr.	42	119,55			
	Fen Bilgisi Öğr.	15	147,07			
	Sosyal Bilgiler Öğr.	34	145,40			
	Türkçe Öğr.	32	176,38			
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	40	160,86			
	Özel Eğitim Öğr.	43	143,66			
	Total	296				

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.9 incelendiğinde, öğretmen adaylarının empati düzeylerinin okudukları bölümlere göre duygusal tepki alt boyutunda ($X^2 = 7,66, p > ,05$), bilişsel empati alt boyutunda ($X^2 = 11,05, p > ,05$) ve sosyal beceriler alt boyutunda ($X^2 = 9,70, p > ,05$) bir farklılık bulunmamıştır.

Grupların sıra ortalaması dikkate alındığında, empati düzeyi bilişsel empati ($\bar{X} = 112,00$) ve duygusal tepki ($\bar{X} = 124,47$) boyutlarında en düşük grubun fen bilimleri öğretmenliği, sosyal beceriler ($\bar{X} = 119,55$) alt boyutunda ise en düşük grubun Okul öncesi öğretmenliği olduğu ortaya çıkmıştır. En yüksek grubun ise bilişsel empati ($\bar{X} = 177,27$), duygusal tepki ($\bar{X} = 178,33$) ve sosyal beceriler ($\bar{X} = 176,38$) alt boyutlarında Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin olduğu görülmektedir.

Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testi Tukey's HSD (Honest Significant Difference) kullanılmıştır. Bu testin sonuçları Tablo 5.10'da sunulmaktadır.

Tablo 5.10: Bölümlerine Göre Öğretmen Adaylarının Empati Düzeylerinin Duygusal Tepki Alt Boyutuna İlişkin Tukey's HSD (Honest Significant Difference) Çoklu Karşılaştırma Testi Sonucu

Alt Boyut	Gruplar	Karşılaştırılan Gruplar	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	p
Duygusal Tepki	Sınıf Öğretmenliği	İlköğretim Matematik Öğr.	-0,03349	0,19339	1,000
		Okul Öncesi Öğr.	0,26064	0,17191	0,798
		Fen Bilgisi Öğr.	0,21421	0,24710	0,989
		Sosyal Bilgiler Öğr.	0,02989	0,18350	1,000
		Türkçe Öğr.	-0,30558	0,18715	0,730
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-0,05871	0,17444	1,000
		Özel Eğitim Öğr.	0,04289	0,17073	1,000
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Sınıf Öğr.	0,03349	0,19339	1,000
		Okul Öncesi Öğr.	0,29413	0,20701	0,847
		Fen Bilgisi Öğr.	0,24770	0,27269	0,985
		Sosyal Bilgiler Öğr.	0,06339	0,21673	1,000
		Türkçe Öğr.	-0,27209	0,21982	0,920
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-0,02522	0,20911	1,000
		Özel Eğitim Öğr.	0,07638	0,20602	1,000
	Okul Öncesi Öğretmenliği	Sınıf Öğr.	-0,26064	0,17191	0,798
		İlköğretim Matematik Öğr.	-0,29413	0,20701	0,847
		Fen Bilgisi Öğr.	-0,04643	0,25790	1,000
		Sosyal Bilgiler Öğr.	-0,23074	0,19780	0,941
		Türkçe Öğr.	-0,56622	0,20119	0,095
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-0,31935	0,18942	0,696
		Özel Eğitim Öğr.	-0,21775	0,18601	0,940
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Sınıf Öğr.	-0,21421	0,24710	0,989
		İlköğretim Matematik Öğr.	-0,24770	0,27269	0,985
		Okul Öncesi Öğr.	0,04643	0,25790	1,000
		Sosyal Bilgiler Öğr.	-0,18431	0,26576	0,997
		Türkçe Öğr.	-0,51979	0,26829	0,526
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-0,27292	0,25959	0,966
		Özel Eğitim Öğr.	-0,17132	0,25711	0,998
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Sınıf Öğr.	-0,02989	0,18350	1,000
		İlköğretim Matematik Öğr.	-0,06339	0,21673	1,000
		Okul Öncesi Öğr.	0,23074	0,19780	0,941
		Fen Bilgisi Öğr.	0,18431	0,26576	0,997
		Türkçe Öğr.	-0,33548	0,21117	0,757
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-0,08860	0,20000	1,000
		Özel Eğitim öğr.	0,01300	0,19677	1,000
	Türkçe Öğretmenliği	Sınıf Öğr.	0,30558	0,18715	0,730
		İlköğretim Matematik Öğr.	0,27209	0,21982	0,920
		Okul Öncesi Öğr.	0,56622	0,20119	0,095
		Fen Bilgisi Öğr.	0,51979	0,26829	0,526
		Sosyal Bilgiler Öğr.	0,33548	0,21117	0,757
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	0,24688	0,20335	0,927
		Özel Eğitim Öğr.	0,34847	0,20017	0,660

Duygusal Tepki	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Sınıf Öğr.	0,05871	0,17444	1,000
		İlköğretim Matematik Öğr.	0,02522	0,20911	1,000
		Okul Öncesi Öğr.	0,31935	0,18942	0,696
		Fen Bilgisi Öğr.	0,27292	0,25959	0,966
		Sosyal Bilgiler Öğr.	0,08860	0,20000	1,000
		Türkçe Öğr.	-0,24688	0,20335	0,927
		Özel Eğitim Öğr.	0,10160	0,18835	0,999
	Özel Eğitim Öğretmenliği	Sınıf Öğr.	-0,04289	0,17073	1,000
		İlköğretim Matematik Öğr.	-0,07638	0,20602	1,000
		Okul Öncesi Öğr.	0,21775	0,18601	0,940
		Fen Bilgisi Öğr.	0,17132	0,25711	0,998
		Sosyal Bilgiler Öğr.	-0,01300	0,19677	1,000
		Türkçe Öğr.	-0,34847	0,20017	0,660
		Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	-0,10160	0,18835	0,999

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.10 incelendiğinde, Okul öncesi öğretmenliği ile yalnızca Türkçe öğretmenliği öğrencileri arasında duygusal tepki alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < .05$). Sınıf öğretmenliği, İlköğretim matematik öğretmenliği, Özel eğitim öğretmenliği, Sosyal bilgiler öğretmenliği ve Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümleri ile diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$). Fen bilimleri öğretmenliği ile yalnızca Türkçe öğretmenliği öğrenci arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < .05$). Türkçe öğretmenliği ile Fen Bilimleri öğretmenliği ve Okul öncesi öğretmenliği arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p < .05$).

5.4.2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Empati Düzeyi

Öğretmen adaylarının empati düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının araştırılması için Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Bu testin sonuçları Tablo 5.11’de gösterilmiştir.

Tablo 5.11: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Empati Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

Alt boyut	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Bilişsel Empati	Kadın	209	146,71	30662,00	8717,000	0,575
	Erkek	87	152,80	13294,00		
	Total	296				
Duygusal Tepki	Kadın	209	157,73	32966,00	7162,000	0,004
	Erkek	87	126,32	10990,00		
	Total	296				

Sosyal Beceri	Kadın	209	152,91	31958,00	8170,000	0,164
	Erkek	87	137,91	11998,00		
	Total	296				

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.11 incelendiğinde, öğretmen adaylarının cinsiyete göre bilişsel empati ($U = 8717$, $p > ,05$) ve sosyal beceriler alt boyutunda ($U = 8170$, $p > ,05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşın, öğretmen adaylarının cinsiyete göre duygusal tepki alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($U = 7162$, $p < ,05$). Bu kapsamda kadın ($\bar{X} = 157,73$) öğretmen adaylarının duygusal tepki düzeylerinin erkek öğretmen adaylarına (126,32) göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 5.12: Cinsiyetlerine Göre Empati Düzeyi Belirleme Ölçeğinin Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Alt Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Ss
Bilişsel Empati	Kadın	209	3,8928	0,73667
	Erkek	87	3,8621	0,90235
	Toplam	296		
Duygusal Tepki	Kadın	209	4,2309	0,76992
	Erkek	87	3,9023	1,01469
	Toplam	296		
Sosyal Beceri	Kadın	209	3,6495	0,60552
	Erkek	87	3,4684	0,80135
	Toplam	296		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5.12 incelendiğinde, öğretmen adaylarının empati düzeyi belirleme ölçeğinin toplam puanlarının cinsiyetlerine göre bilişsel empati ($\bar{X} = 3,89$; $ss = ,736$), duygusal tepki ($\bar{X} = 4,23$; $ss = ,769$) ve sosyal beceriler alt boyutunda ($\bar{X} = 3,64$ $ss = ,605$) kadınların erkeklere göre daha yüksek puan almışlardır.

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışmanın son alt problemi “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve empati düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” olarak oluşturulmuştur.

Öğretmen adaylarının empati düzeyi ile medya okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkiler Spearman’s rho testi ile araştırılmıştır. Bu testin neticeleri Tablo 5.13’de verilmiştir.

Tablo 5.13: Öğretmen Adaylarının Empati Düzeyi İle Medya Okuryazarlık Düzeyi Arasındaki İlişkisi

	1	2	3	4
1. Medya Okuryazarlık	-			
2. Bilişsel Empati	,420**	-		
3. Duygusal Tepki	,336**	,617**	-	
4. Sosyal Beceriler	,149**	,456**	,348**	-

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

****.** Korelasyon katsayısı 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5.13 incelendiğinde, Medya okuryazarlığın bilişsel empati ve duygusal tepki ile anlamlı bir pozitif ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı arttıkça bilişsel empati ve duygusal tepki düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Medya okuryazarlığın sosyal becerilerle olan ilişkisinin daha az güçlü olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı bilişsel empati ve duygusal tepki ile anlamlı derecede ilişkilidir, fakat sosyal becerilerle olan ilişkisi zayıftır. Bilişsel empati, duygusal tepki ve sosyal beceriler arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler bulunduğu anlaşılmaktadır. Duygusal tepki ve sosyal beceriler arasında da pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Duygusal tepki düzeyi arttıkça sosyal becerilerin de artabileceği söylenebilir. Sonuç olarak, medya okuryazarlık ile sosyal beceriler arasındaki korelasyon katsayısı zayıftır. Bu nedenle, medya okuryazarlık düzeyinin sosyal beceriler üzerinde güçlü bir etkisi olduğu söylenemez. Medya okuryazarlık düzeyinin arttığı durumlarda, hem bilişsel empati hem de duygusal tepki düzeylerinde artış görülmektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık seviyeleri yükseldikçe empati düzeylerinin (bilişsel empati ve duygusal tepki) de arttığını ve iki empati türü arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Medya okuryazarlık düzeyinin arttıkça bilişsel empati ve duygusal tepki düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

SONUÇ

Verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara göre alt problemlere yönelik sonuçlar değerlendirilmiş ve önerilere yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ilk alt problemi “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri nasıldır? şeklinde tanımlanmıştır.

Verilerin analizinden elde edilen sonuca göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğu ve bu düzeyin ortalama değerinin, medya okuryazarlık konusundaki genel yeterliliklerinin iyi bir seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre medya okuryazarlık düzeyleri incelendiğinde, en yüksek düzeyin Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerine en düşük düzeyin ise Fen bilimleri öğretmenliği öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Bu sonuç, medya okuryazarlık eğitimlerinin etkili olduğunu veya katılımcıların bu konuda yüksek bilinç düzeyine sahip olduğunu gösterebilir.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini değerlendirmek, eğitim süreçlerinin etkinliğini ve medya okuryazarlığı konusundaki bilgi birikimlerini anlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda, çeşitli araştırmalar öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerine dair farklı bulgular sunmaktadır.

Zan tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen çalışmada, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmenlerin medya okuryazarlık seviyeleri incelenmiş ve öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı tutumlarının genel olarak "yüksek" düzeyde olduğu belirlenmiştir. 2024 yılında yapılan farklı bir çalışmada Karadeli tarafından, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık becerileri ile değer algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının medya okuryazarlık becerilerinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. İlgili araştırmalar, çalışmayı destekler niteliktedir.

Çeliköz ve Çeliköz tarafından 2018 yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının, medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ele alınmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre, öğretmen adaylarının medya ve televizyon farkındalık düzeyleri yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada da benzer bir sonuç elde edilmiştir.

Karataş ise 2017 yılında yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini incelemiştir. Analiz sonucu elde edilen bilgilere göre öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri orta seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bulgular, medya okuryazarlık düzeylerinin öğretmen adayları arasında değişkenlik gösterebileceğini ve eğitimlerin bu düzey üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Karataş (2020), orta seviyede bulunan medya okuryazarlık düzeylerinin, Karadeli (2024), Zın (2024) ile Çeliköz ve Çeliköz (2022) çalışmalarının karşılaştırıldığında, genel olarak yüksek bir düzeyde olduğunu ve bu kapsamda çalışmalar, farklı bulgulara ulaşılabileceğini göstermektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri; bölüm ve cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklinde tanımlanmıştır.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre medya okuryazarlık boyutunda anlamlı bir farklılık oluşmadığı saptanmıştır. Medya okuryazarlık düzeyi en düşük grubun Fen bilimleri öğretmenliği en yüksek grubun ise Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerine ait olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerinin bölüm ve cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini inceleyen araştırmalar çeşitli bulgular sunmaktadır.

Koçar, 2022 yılında öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeylerini incelemiş ve bu kapsamda Türkiye’de bulunan 5 devlet üniversitesi olan Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim

gören öğretmen adayları üzerinde araştırma yapmıştır. Çalışmanın yapılan analiz sonuçlarına göre kadın ve erkek katılımcıların medya okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Demirtaş tarafından 2021 yılında “Öğretmenlerin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli araştırmada öğretmenlerden erkek olanların kadın öğretmenlere kıyasla daha çok medya okuryazarı olduklarını fakat erkek ve kadın öğretmenler arasındaki oluşan puan farkının istatistiki açıdan büyük bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Karaman tarafından 2016 yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında; erkeklerin medya okuryazarlık düzeyleri kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çepni, Palaz ve Ablak’ın 2015 yılında yaptıkları araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonuçları sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya ve televizyon okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu ayrıca medya okuryazarlığına ilişkin algılarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailenin aylık geliri durumu değişkenlerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermiştir. Çalışmayla kıyaslandığında benzer sonuçlar olduğu görülmektedir.

Zan (2024) tarafından gerçekleştirilen çalışmada eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmenlerin medya okuryazarlık seviyeleri incelenmiştir. Araştırma öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeylerinin cinsiyet, yaş ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Cinsiyetin öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Koçak tarafından 2019 yılında yapmış olduğu araştırmada da cinsiyetlerine göre öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerinin farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar çalışmayı destekler niteliktedir.

Erişti ve Erdem'in 2018 yılında yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı becerileri düzeyleri, cinsiyet ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmamakta olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri program değişkenine göre ise farklılaşma olduğu belirtilmiştir.

Bu bulgular, yapılan araştırmaların farklı sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Fakat medya okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet faktöründen ziyade bölüm bazında daha belirgin farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bulgular, eğitim programları ile bölümler arasındaki içerik farklılıklarının bu düzeyler üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

İncelemenin üçüncü alt probleminde “Öğretmen adaylarının empati düzeyleri nasıldır?” sorusunun cevabı araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının empati düzeylerinin sosyal beceriler ve bilişsel empati alt boyutunda çoğu zaman gerçekleştiği tespit edilmiştir. Duygusal tepki alt boyutunda ise her zaman olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının empati düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Bölümlerine göre bakıldığında Sosyal beceriler duygusal tepki alt boyutlarında en yüksek düzeyin Türkçe öğretmenliği, en düşük düzeyin Okul öncesi öğretmenliğine ait olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel empati alt boyutunda ise en yüksek düzeyin Türkçe öğretmenliği, en düşük düzeyin Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerine ait olduğu anlaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının empati düzeylerini inceleyen araştırmalar, bu düzeylerin genel durumu ve etkileyen faktörler hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Pala tarafından 2008 yılında yapılan çalışmada öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri ele alınmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin empati kurma düzeylerine ait aritmetik ortalama 5 üzerinden 3.5'tir. Bu ortalama genel olarak

öğrencilerin empati kurma düzeylerinin orta düzeyin biraz üzerinde olduğunu göstermektedir. Çalışmaya yakın sonuç olduğu anlaşılmaktadır.

Demir tarafından 2012 yılında yapılan çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının empati becerileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının orta düzeyde empati becerisine sahip oldukları anlaşılmıştır. Farklı sonuçlara ulaşan araştırmaların olduğu anlaşılmaktadır.

Yiğit tarafından 2020 yılında yapılan çalışmada öğretmen adaylarının empati düzeyleri incelenmiştir. Öğretmen adaylarının empati düzeylerinin bilişsel empati ve sosyal beceriler alt boyutlarında birçok zaman gerçekleştiği tespit edilmiştir. Duygusal tepki alt boyutunda ise her zaman gerçekleştiği görüldüğünden öğretmen adaylarının empati düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Beyaz, Yalız Solmaz ve Miçooğulları tarafından 2020 yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının empatik eğilim ve empatik beceri düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının empatik eğilim ve empatik beceri puan ortalamalarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Genel olarak, öğretmen adaylarının empati düzeylerinin orta seviye ya da orta seviyenin biraz üstünde olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalar farklı bulgular sunabilmektedir. Çeşitli faktörlerin, öğretmen adaylarının bu düzeyler üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Cinsiyet, eğitim deneyimleri ve eğitim programı içeriği, empati düzeylerini belirgin şekilde etkilemektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Öğretmen adaylarının empati düzeyleri; Bölüm ve cinsiyet durumuna göre anlamlı fark oluşturmakta mıdır? Şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretmen adaylarının empati düzeylerinin bilişsel empati, duygusal tepki ve sosyal beceri alt boyutları açısından okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmaktadır. Grupların sıra ortalamasına göre bakıldığında empati düzeyi bilişsel empati ve duygusal tepki boyutlarında en düşük grubun fen bilimleri öğretmenliği, sosyal beceriler alt boyutunda ise en düşük

grubun Okul öncesi öğretmenliği olduğu anlaşılmıştır. En yüksek grubun ise bilişsel empati, duygusal tepki ve sosyal beceriler alt boyutlarında Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin olduğu görülmüştür.

Bu, eğitim alanlarının empati düzeyleri üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak belirgin bir şekilde farklılaşmadığını ifade eder. Empati düzeylerinin bölümlere göre benzerlik göstermesi, eğitim programlarının empati geliştirme açısından homojen bir etkiye sahip olabileceğini düşündürmektedir.

Bu sonuçlar, öğretmen adaylarının empati becerilerinin, okudukları bölümlere göre değişmediğini ve dolayısıyla empati düzeylerinin eğitim alanına göre değişkenlik göstermediğini göstermektedir. Bu bulgular, empati eğitiminin tüm öğretmen adayları için önemli olduğunu ve bölümlerin empati gelişiminde etkili bir farklılık yaratmadığını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının empati düzeylerini araştırdığımız diğer değişkenimiz cinsiyettir. Öğretmen adaylarının cinsiyete göre bilişsel empati ve sosyal beceriler alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Duygusal tepki alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Kadın öğretmen adaylarının duygusal tepki boyutlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür araştırıldığında, benzer incelemelerde empati düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ifade edilebilir.

Temizyürek'in 2019 yılında yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; kız öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri erkek öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinden istatistiki olarak daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Yine rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerinin sosyal bilgiler ve matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin empatik eğilim düzeyine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Üniversite öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ve bu sonuç benzer olduğundan çalışmayı desteklemektedir.

Onay, Egüz ve Ünal'ın 2015 yılında yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının empatik eğilimlerini çeşitli değişkenlere göre incelemiştir.

Araştırmada, öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin, okudukları bölüm ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı; cinsiyet, yaş ve yaşamını geçirdiği yer değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre farklı sonuçlara ulaşan araştırmaların yapıldığı anlaşılmaktadır.

Demir (2012) yılında yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının empati becerilerini incelemiştir. “Cinsiyet” değişkeni ve üniversiteye giriş puanını temel alan “öğretim türü” değişkenine göre empati becerilerinin anlamlı farklılık göstermediği, fakat “sınıf yönetimi odaklı sosyal bilgiler öğretimi dersi” alma durumuna göre empati becerilerinin farklılık gösterdiği de araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yiğit, 2020 yılında yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre bilişsel empati ve sosyal beceriler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığını fakat duygusal tepki alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Kadın öğretmen adaylarının duygusal tepki alt boyutunda erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Beyaz, Yalız Solmaz ve Miçooğulları tarafından (2020) yılında yapılan araştırmada öğretmen adaylarının empatik eğilim empatik beceri düzeyleri incelenmiştir. Öğretmen adaylarının hem empatik eğilim hem de empatik beceri puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Yetişen, 2018 yılında gerçekleştirdiği araştırmasında kız öğrencilerin empati düzeyinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Keser de 2017 yılında yaptığı araştırmasında kız öğrencilerin empatik eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Bu araştırmaların bulguları, farklı sonuçların ortaya çıktığını göstermektedir. Genel anlamda öğretmen adaylarının empati düzeylerinde cinsiyetin önemli bir etken olduğunu ve kadın öğretmen adaylarının empati düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenim gördükleri bölümlere göre de empati düzeyleri değişiklik göstermektedir. Bu bulgular, empati eğitiminin tüm öğretmen adayları için önemli olduğunu göstermektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ve empati düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur.

Medya okuryazarlığın bilişsel empati ve duygusal tepki ile anlamlı bir pozitif ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Medya okuryazarlığı arttıkça bilişsel empati ve duygusal tepki düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Medya okuryazarlığın sosyal becerilerle olan ilişkisinin daha az güçlü olduğu görünmektedir. Medya okuryazarlığı bilişsel empati ve duygusal tepki ile anlamlı derecede ilişkilidir, fakat sosyal becerilerle olan ilişkisi zayıftır.

Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediğimizde, medya okuryazarlık düzeylerinin bilişsel empati ve duygusal tepki ile güçlü bir pozitif ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, medya okuryazarlık düzeylerinin bireylerin başkalarının düşüncelerini anlama ve duygusal tepkilerini algılama yeteneklerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Medya okuryazarlık düzeyi arttıkça, bilişsel empati ve duygusal tepki düzeylerinin de arttığı belirtilmiştir. Ancak, medya okuryazarlık düzeyinin sosyal beceriler üzerindeki etkisi daha zayıf gözükmemektedir. Yine de bilişsel empati, duygusal tepki ve sosyal beceriler arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu ve duygusal tepkinin sosyal beceriler üzerinde olumlu bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, medya okuryazarlık düzeyinin bilişsel empati ve duygusal tepki üzerindeki olumlu etkileri, öğretmen adaylarının empati düzeylerini artırma potansiyelini ortaya koymaktadır. Ancak, medya okuryazarlığı ile sosyal beceriler arasındaki ilişki zayıf kalmakta ve bu durum, medya okuryazarlığının sosyal becerileri doğrudan geliştirmede etkili olmayabileceğini göstermektedir.

Araştırmanın bulgularına dayanarak, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati düzeylerini artırmak amacıyla aşağıdaki stratejik öneriler geliştirilmiştir:

Medya Okuryazarlık Eğitimlerinin Güçlendirilmesi:

- *Eğitim Programlarının Kapsamlı Hale Getirilmesi:* Medya okuryazarlığını geliştirmek için öğretmen adaylarına yönelik kapsamlı ve multidisipliner eğitim programları tasarlanmalıdır. Bu programlar, medya içeriklerinin analizini, eleştirel düşünme tekniklerini ve medya mesajlarının toplumsal etkilerini anlamayı içermelidir. Ayrıca, çeşitli medya türlerini kapsayan materyaller ve güncel medya olaylarıyla ilgili örnekler kullanılmalıdır. Öğretmenlerin medya okuryazarlık düzeylerini geliştiren uygulamalar kullanılmalı ve bu uygulamaların mütemadiyen güncel tutulması gereklidir.
- *Uygulamalı Eğitim Yöntemlerinin Kullanılması:* Teorik bilgilerin yanı sıra, öğretmen adaylarına uygulamalı eğitim fırsatları sunulmalıdır. Medya okuryazarlığına yönelik atölye çalışmaları, simülasyonlar ve grup tartışmaları gibi etkileşimli yöntemler, adayların medya içeriklerini daha iyi analiz etmelerini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir. Eğitim sürecinde medya okuryazarlık becerilerini geliştirici uygulamaların artırılması önerilmektedir. Dünyanın saygın üniversitelerindeki medya okuryazarlık uygulamalarının güncelleme yapılarak, uzman eğiticilerin görüşleri alınarak üniversitemize aktarılması sağlanmalıdır.

Kültürlerarası Duyarlılık Eğitimlerinin Desteklenmesi:

- *Bölüm ve Cinsiyet Farklılıklarına Göre Eğitimlerin Özelleştirilmesi:* Kültürlerarası duyarlılığı artırmak için bölüm ve cinsiyet farklılıklarını dikkate alan özelleştirilmiş eğitim stratejileri uygulanmalıdır. Her bölümün ve cinsiyet grubunun kültürel ihtiyaçlarına uygun programlar geliştirilmeli ve bu programlar, farklı bakış açılarını anlamaya yönelik etkinlikler içermelidir.
- *Kültürel Etkileşim ve Farkındalık Etkinlikleri:* Öğretmen adaylarının kültürel çeşitliliğe yönelik duyarlılıklarını artırmak için kültürel etkileşim projeleri, uluslararası seminerler ve kültürel değişim programları düzenlenmelidir. Bu etkinlikler, adayların farklı kültürel perspektifleri deneyimlemelerine ve kültürlerarası anlayışlarını geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Empati Eğitimlerinin Artırılması:

- *Empati Geliştirme Programlarının Uygulanması:* Empati düzeylerini artırmak için özel olarak tasarlanmış empati geliştirme programları oluşturulmalıdır. Bu programlar, rol yapma etkinlikleri, empatik dinleme ve duygusal zekâ eğitimini içermelidir. Ayrıca, empati pratiği için çeşitli senaryolar ve vaka çalışmaları kullanılarak adayların empatik becerilerinin gerçek hayatta nasıl uygulanacağı gösterilmelidir.
- *Empati Eğitiminin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi:* Empati eğitimlerinin etkinliğini sürekli olarak izlemek ve değerlendirmek için düzenli geri bildirim ve değerlendirme mekanizmaları kurulmalıdır. Bu değerlendirmeler, eğitim programlarının etkinliğini ölçmeyi ve gerekirse iyileştirmeler yapmayı sağlayacaktır.

Cinsiyet ve Bölüm Temelli Farklılıkların Ele Alınması:

- *Cinsiyet ve Bölüm Temelli Eğitim Stratejilerinin Geliştirilmesi:* Cinsiyet ve bölüm temelli farklılıkları göz önünde bulundurarak, bu grupların ihtiyaçlarına uygun eğitim stratejileri oluşturulmalıdır. Özellikle, belirli grupların karşılaştığı zorluklar ve gereksinimler dikkate alınarak hedeflenmiş destek programları sunulmalıdır.
- *Kişiselleştirilmiş Eğitim ve Destek:* Cinsiyet ve bölüm bazındaki farklılıkları ele alarak kişiselleştirilmiş eğitim ve destek hizmetleri sunulabilir. Bu, her grubun özel ihtiyaçlarına uygun çözümler geliştirmeyi ve eğitim sürecinin daha etkili hale gelmesini sağlayacaktır.

Uzun Vadeli Araştırma ve İzleme Çalışmaları:

- *Kapsamlı Araştırmaların Yapılması:* Medya okuryazarlık ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi daha ayrıntılı bir şekilde anlamak için uzun vadeli ve kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır. Bu tür araştırmalar, eğitim stratejilerinin uzun dönem etkilerini değerlendirme ve sürekli iyileştirme fırsatları sunar.
- *Veri Toplama ve Analiz Süreçlerinin Geliştirilmesi:* Eğitim programlarının etkinliğini izlemek ve değerlendirmek için düzenli olarak veri toplama ve analiz süreçleri oluşturulmalıdır. Bu süreçler, öğretmen adaylarının medya

okuryazarlık ve empati düzeyleri hakkında güncel ve doğru bilgiler sağlamaya yardımcı olabilir.

- Bu öneriler, öğretmen adaylarının medya okuryazarlık ve empati becerilerini geliştirmek ve bu iki alan arasındaki ilişkiyi güçlendirmek için pratik ve etkili stratejiler sunmaktadır. Eğitim programlarının ve stratejilerinin bu öneriler doğrultusunda düzenlenmesi, öğretmen adaylarının profesyonel gelişimlerini desteklemeye katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Abreu, B. S. De. (2007). *Teaching Media Literacy*. New York: Neal – Schuman.
- Adıgüzel, A. (2005). Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Öğretmen Niteliklerinde Yeni Bir Boyut: Bilgi Okur Yazarlığı. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(167), 53-70.
- Akçay, T. (2008). *Hayalindeki Öğretmen*. İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Akkoyun, F. (1982). Empatik Anlayış Üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 63-69.
- Aksoy, N. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Algı Düzeyleri ve Görüşleri: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akşit, F. & Dönmez, B. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 32-46.
- Arke, E. T. (2005). *Media Literacy And Critical Thinking: Is There A Connection*. Doktora Tezi. Pittsburgh: University Of Duquesne.
- Arkonaç, O. (1999). *Psikiyatri Sözlüğü*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Aslan, N. & Tuncer Basel, A. (2017). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeyleri (İzmir Örnekleme). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1353-1372.
- Aslan, N. & Tuncer Basel A. (2017). Öğrencilerinin Medya Okur-Yazarlık Düzeyleri (İzmir Örnekleme). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1353-1372.
- Asrak Hasdemir, T. & Demirel, F. G. (2012). İletişim Eğitimi ve Medya Okuryazarlığı: Türkiye'deki Uygulamadan Bir Kesit. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 176-192.
- Barnett, M. A. (1990). Empathy And Related Responses İn Children. In N. Eisenberg & J. Strayer (Eds.), *Empathy And Its Development*. Cambridge University Press, 146-163.
- Barrett-Lennard, G.T. (1993). The Phases And Focus Of Empathy. *Britsh Journal Of Medical Psychology*, 66(1), 3-14.
- Bash, M.F. (1983) Empathic Understanding: A Review Of The Concept And Some Theoretical Considerations. *Journal Of The American Psychoanal Association*, 31(1), 101-126.
- Basinger, J. (2000). Teaching Accreditor Issues New Standards, *The Chronicle of Higher Education*. 46(46),12-16.

- Başar, Murat (2015). Okulların Örtük Programında Empati. (Ed. Kabapınar, Y.) *Empatiyle Gelişmek Empatiyi Geliştirmek: Çocuk ve Empati*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bayraktar, Ü. (2018). Medya Okuryazarlığı Araştırması ve Girne American Üniversitesi'nde Bir Uygulama. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 47(1), 427-447.
- Bayram, S. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Empatik Düşünme Becerileri ile Öğrencileri Motive Etme Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beining, K. A. (2014). *Empathy In Preservice Early Childhood Teachers*. Indiana: Univsity Of Pennsylvania.
- Beyaz, Ö., Yalız Solmaz, D. & Miçooğulları, B. O. (2020). Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin İncelenmesi: Anadolu Üniversitesi Örneği. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(2), 178-190.
- Bialystok, L. & Kukar, P. (2018). Authenticity And Empathy İn Education. *Theory And Research İn Education*, 16(1), 23-39.
- Binark, M. (2007). *Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorular ve Yöntem Sorunu*. (Ed. Binark, M.) Yeni Medya Çalışmaları . Ankara: Dipnot Yayınları.
- Bozkurt, Tülay (2014). Empati Kuramları Ve Uygulamaları. (Ed. Turpoğlu Çelik, A.) *Kuramdan Uygulamaya Empati*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim Ve Sanat.
- Bullough, R. V. Jr. (2019). Empathy, Teaching Dispositions, Social Justice And Teacher Education. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 25(5), 507-522.
- Burak, S., & Durak, S. T. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı Ve İletişim Becerileri. *Journal Of International Education Science*, 28(8), 102-136.
- Bütün, E. (2010). *Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğretmeni Öğrenci ve Veli Görüşleri (Samsun İli Örneği)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cantor, J. & Wilson, J. B. (2003), Media And Violence: Intervention Strategies For Reducing Aggression. *Media Psychology*, 5(4), 363-403.
- Caruso, D. R., Mayer, J. D. (1998). *A Measure Of Emotional Empathy For Adolescents And Adults*, Unpublished Manuscript.

- Conover, W. J. (1999). *Practical Nonparametric Statistics* (3rd Ed.). Wiley.
- Cotton, K. (2007). *Developing Empathy In Children And Youth*. School Improvement Research Series.
- Creswell, J. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting, And Evaluating Quantitative And Qualitative Research* (4 B.). Boston: Pearson Education.
- Cüceloğlu, D. (1994). *İnsan ve Davranışı*. (5.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi, 21-41.
- Çakmak, A. Ve Demirbaş, A. (2014). Review Of The Emphatic Tendencies Of University Students İn Terms Of Some Variables. *International Journal Of Humanities And Social Science*, 7(1), 29-33.
- Çatlak, İ. H. & Yiğit, E. Ö. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Empati Becerisi ve Farklılıklara Saygılı Olma Değerinin Kazandırılmasında Storyline Yönteminin Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1794-1819.
- Çeliköz, N., & Çeliköz, M. (2018). Öğretmen Adaylarının Medya Ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 262-274.
- Çepni, O., Palaz, T. & Ablak, S. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Turkish Studies*, 10(11), 431-446.
- Çetin, Ceren N. (2008). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerin Empatik Beceri Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Özsaygı İlişkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çimen, Ü. (2020).Yöndeşen Medyayı Doğru Algılama Bağlamında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 117- 137.
- Damico, A. M, Fuller, H. A. & Rodgers, S. (2004). Impact Of A Health And Media Literacy Curriculum On 4th Grade Girls: A Qualitative Study. *Journal Of Research İn Childhood Education*, 19(1), 68–77.
- Deigh, J. (2011). Empathy, Justice and Jurisprudence. *The Southern Jorunal of Philosophy*. 49 (1), 73-90. Doi:10.1111/j.2041-6962.2011.00058.x
- Demir, M. K. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empati Becerilerinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 33, 107-121.
- Demirtaş, E. (2021). *Öğretmenlerin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, H., Üngüren, E., & Algür, S. (2010). Öfke ve Empati İlişkisine Yönelik Otel Zincirinde Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 277-298.

- Dökmen, Ü. (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi Ve Psikodrama ile Geliştirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1), 155-190.
- Dökmen, Ü. (2019); *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dökmen, Y. Z. (1997). Kişi Algısı Ölçeği'nin Faktör Yapısı, Geçerliği Ve Güvenirliği. *Psikiyatri Psikoloji Psiko Farmakoloji Dergisi*, 5(3), 202-211.
- Dursun, M. (2024). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Ve Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Herkes İçin Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 6(3), 229-236.
- Ekinci, Ö. & Aybek, B. (2010). Analysis Of The Empathy And The Critical Thinking Disposition Of The Teacher Candidates. *Ilkogretim Online*, 9(2), 816-827.
- Elikesik, M. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Empati ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Empatik Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Elma, C., Kesten, A., Dicle, A. N., Mercan, E., Çınkır, G. & Palavan, Ö. (2009). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya Ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 93-113.
- Erçoban, S. (2003). *İlköğretim II. Kademesindeki Branş Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdemoğlu, M. (2011). *Görsel Medyadaki Şiddetin Ortaöğretimin Gençliği Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisan Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erişti, B., & Erdem, C. (2018). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Beceri Düzeyleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişki. *Eğitim Ve Bilim*, 17(67), 1234-1251.
- Ersoy, E.G. & Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı Ve Önemi. *Osmangazi Journal Of Medicine*, 38(2), 9-17.
- Feshbach, N. D. & Feshbach, S. (2009). Empathy And Education. In: J. Decety J, W. Ickes W, Ed. *Social Neuroscience. The Social Neuroscience Of Empathy* (Pp. 85-97) Cambridge: Mıt.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How To Design And Evaluate Research İn Education* (7th Ed.). New York: Mcgraw-Hill.
- Gander, Mary J. & Gardiner, Harry W. (2001). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi [Child And Adolescent Development]*. (Çevirenler: A. Dönmez, N. Çelen, B. Onur), (4. Basım). Ankara: İmge Kitabevi.

- Goldie, P. (2014). *Anti-Empathy*. (Edit: Amy Coplan And Peter Goldie). *Empathy: Philosophical And Psychological Perspectives*. New York: Oxford University.
- Goleman, D. (1998). *İşbaşında Duygusal Zeka*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Güldağ, S. (2007). *Düzce Çakırlar İlköğretim Okulunda Okuyan Öğrencilerin Ebeveynlerinin Empatik Düzeylerinin Ailelerin Sosyo Ekonomik Yapılarına Göre İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Medya Okuryazarlığı ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(39), 59-73.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *İlköğretim Online*, 16(3), 935-948.
- Henderson, Martha V. ve Scheffler, Anthony J. (2003). New Literacies, Standards And Teacher Education, *Education*. 124(2), 390-396.
- Hoffman, Martin L. (1994). The Contribution Of Empathy To Justice And Moral Judgment, B. Puka (Editors), London: Garland Publishing Inc.
- Hollander, M., Wolfe, D. A., & Chicken, E. (2014). *Nonparametric Statistical Methods* (3rd Ed., Pp. 89-95). Wiley.
- Ioannidou, F., & Konstantikaki, V. (2008). Empathy And Emotional İntelligence: What İs İt Really About? *International Journal Of Caring Science*, 1(3), 118-123.
- İnal, K. (2009). *Medya Okuryazarlığı El Kitabı*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- İnan, T. (2010). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnceoğlu, Y. (2006). *Medyayı Doğru Okumak*. Medya Okuryazarlığı. (Ed. Türkoğlu, N.) İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Kalliopuska, M. (1992). *Holistic Empathy Education Among Preschool And School Children*. Paper Present at the International Scientific Conference Comenius Heritage and Education of Man, March 23-27, Prague, 1-20.
- Kaplan, K. (2017). *Medya Okuryazarlığı Dersinin Türkçe Öğretimiyle Birleştirilmesi Sürecinde Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmenlerinde Bulunması Gereken Yeterlilikler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karadeli, L. N. (2024). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Becerileri İle Değer Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Karakaya, S. (2006). *Türk Medyasında Haberin Manipülasyonu ve Dezenformasyon*. (Ed. Türkoğlu, N.) Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Karaman, M. K. (2016). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1), 326-350.
- Karaman, M. K., & Karataş, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri. *İlköğretim Online Dergisi*, 8(3), 798-808.
- Karataş, A. (2017). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Eğitim Fakültelerine Yönelik Bir 'Medya Okuryazarlığı' Eğitim Programı Tasarısı*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, B. & Çolakoğlu, Ö. (2015); "Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ) Uyarlama Çalışması" *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 17-30.
- Keefe, E. B., & Copeland, S. R. (2011). What Is Literacy? The Power Of A Definition,. *Research & Practice For Persons With Severe Disabilities*, 3(36), 92-99.
- Keser, G. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Empatik Eğilim, Duygusal Zeka Ve Akılcı Olmayan İnanç Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Khodabakhsh, M., (2012). Attachment Styles As Predictors Of Empathy In Nursing Students, *J Med Ethics Hist Med*, 5(8), 34-40.
- Koçak, B. (2011). *İlköğretim Yedinci Ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Algılar (Erzurum İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koçak, M. (2019). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı Algıları Üzerine Bir İnceleme: Erzurum İli Örneği*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçar, E. (2022). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri İle Küresel Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koçoğlu, E., Salur, M. & Yiğen, V. (2019). Medya Okuryazarlığı Ve Eğitiminde Temel Yaklaşımlar. (Ed. Koçoğlu, E., Akman, Ö.). *Medya Okuryazarlığı ve Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Köz, İ. (2004). Sezgi'nin Bilgideki Yeri Ve Önemi. *Felsefe Dünyası*. 40(2), 41-54.

- Kurdek, L. A. & Rodgon, M. M. (1975). Perceptual, Cognitive, And Affective Perspective Taking İn Kindergarten Through Sixth-Grade Children. *Developmental Psychology*, 11(5), 643-650.
- Kurt, A. A. & Kürüm, D. (2010). Medya Okuryazarlığı Ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişki: Kavramsal Bir Bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 20-34.
- Kutoğlu, Ü. (2016). *Medya Okuryazarlığı ve Çocuk Eğitimi*. (Ed. Cinman Şimşek, M., Türkoğlu, N.). Medya Okuryazarlığı İstanbul: Pales Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2006). *İlköğretimde Rehberlik*. (6. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lafollette, H., (1999), *Kişisel İlişkiler*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Lawless, K. A. (2003). Becoming Literate in The Technological Age. New Tesponsibilities and Tool For Teachers , *The Reading Teacher*, 56(6), 570-577.
- Lazarakou, E. D. (2008). Empathy As A Tool For Historical Understanding: An Evaluative Approach Of The Ancient Greek Primary History Curriculum. *International Journal Of Social Education*, 23(1), 27-50.
- Livingstone, S. (2004). Media Literacy And The Challenge Of New İnformation And Communication Technologies. *Communication Review*, 7(1), 3-14.
- MEB. (2024); [Http://Mufredat.Meb.Gov.Tr/Programlar.Aspix](http://Mufredat.Meb.Gov.Tr/Programlar.Aspix), (Erişim Tarihi: 01.09.2024).
- Nalçacı, A., Meral, E. ve Şahin, F., İ. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme İle Medya Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 1-12
- Naza, C. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öker, Z. (2005). *Baudrillard''In Bakış Açısından Medya*. (Ed. Nurdoğan Rigel, Gül Batuş, Güleda Yücedoğan, Barış Çoban). Kadife Karanlık: 21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar: McLuhan, Foucault, Chomsky, Baudrillard, Postman, Lacan, Zizek. İstanbul: Su Yayınları.
- Önal, H. İ. (2007). Medya Okuryazarlığı: Kütüphanelerde Yeni Çalışma Alanı. *Türk Kütüphaneciliği*, 3(21), 335 – 359.
- Özbay, Y. & Şahin, M. (2000). Empatik Sınıf Atmosferi Tutum Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 104-113.
- Özel, A. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Özodaşık, M. (2012). *İletişim Sürecinde Empati Kurma Davranışı*, Halkla İlişkiler ve İletişim. (Ed. Seçil Banar, F.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Özonur, D. & Özalpman, D. (2009). Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 14(15), 196-212.
- Paananen, H. (2010). Kriittisyys Ja Kriittinen Medialukutaito Mediakasvatukseen Tavoitteina (Master's Thesis).
- Paker, K. O. (2009). *Çocuk Temsilleri Ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi*. (Ed. İçin Akçalı, S.) Medya ve Çocuk: Önce Çocuklar Düşlesin Diye. Ankara: Nobel Yayınları.
- Pala, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 13-23.
- Pituch, K. A. & Stevens, J. P. (2016). *Applied Multivariate Statistics For The Social Sciences*. 6. Routledge.
- Potter, W. J. (2011). *Media Literacy 5th Edition*, California: Sage Publications.
- Rasi, P., Vuojärvi, H. & Ruokamo, H. (2019). Media Literacy Education For All Ages. *Journal Of Media Literacy Education*, 11(2), 1-19.
- Riess, H. (2017). The Science of Empathy. *Journal of Patient Experience*, 4 (2), 74-77.
- Rogers, C. R. (1959). A Theory Of Therapy, Personality, And Interpersonal Relationships, As Developed İn The Client-Centered Framework. I: S. Koch (Ed.), *Psychology: A Study Of Science*. New York: Mcgraw-Hill.
- Rogers, C. R., (1983), Empatik Olmak Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 103-124.
- RTÜK. (2007). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*. Yayın Danışmanı: Naci Bostancı. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Sarsar, F. & Engin, G. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Medya Okur-Yazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 165-176.
- Schwarz, G. (2001). Literacy Expanded: The Rol of Media Literacy in Teacher Education, *Teacher Education Quartily*, 28(2), 111-119.
- Sezer, N. (2010). *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul Üniversitesi. [Http://Auzefkitap.İstanbul.Edu.Tr/Kitap/Kok/Medya_Okuryazarligi_U137.Pdf](http://Auzefkitap.İstanbul.Edu.Tr/Kitap/Kok/Medya_Okuryazarligi_U137.Pdf)
- Share, J. S. (2006). *Critical Media Literacy İn Elementary: A Case Study Of Teachers’ Ideas And Experiences With Media Education And Young Children*. Doctoral Dissertation, University Of California.
- Şahin, A., (2011). *Öğretmenler, Öğretmen Adayları Ve Medya İle Bağlı Olan Herkes İçin Eleştirel Medya Okuryazarlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık

- Şekerci, R. & Karataş, S. (2020). Öğretmen Liderliği Eğitim Programına Katılan Yaygın Eğitim Kurumları Usta Öğretici Ve Öğretmenlerinin Program Hakkındaki Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53(1), 317-335.
- Şenkaya, B. (2018). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Öğrencilerin Empatik Eğilimleri (İzmir İli Örneği)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taşkıran, N. Ö. (2007). *Medya Okuryazarlığına Giriş*. İstanbul: Beta Basım.
- Thoman, E. (2009). Skills And Strategies For Media Education. *Educational Leadership*, 56(5), 50-54.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya Ve Modernite*, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Titrek, O. (2016). *Iq'dan Eq'ya Duyguları Zekice Yönetme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tokgöz, O. (2015). *İletişim Kuramlarına Anlam Vermek- Vermek Başlangıçtan Günümüze Anglo- Amerikan İletişim Kuramı*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Treske, G. (2011). Medya Okuryazarlığı Neden Gerekli. (Ed. Türkoğlu, N., Cinman Şimşek, M.) *Medya Okuryazarlığı*, İstanbul: Parşomen Yayıncılık.
- Tuncer, A. (2013). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeyleri: İzmir Örnekleme*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutal Cheviron, N. (2006). Medya Okur-Yazarlığı: Erişim Sorunu, Seyirleşme Ve Sansasyonelleşme. (Ed. Türkoğlu, N., Melda Cinman Şimşek, M.) *Medya Okuryazarlığı*. İstanbul: Pales Yayınları.
- Tüzel, S. (2010). Görsel Okuryazarlık. *Tübar*, 27(1), 691-705.
- Uslu, S., Yazıcı, K. & Çetin, M. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlık Düzeyleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 756-778.
- Uymaz, M. & Çalışkan, H. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Empati” Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığı İle Belirlenmesi. *Journal Of Multidisciplinary Studies In Education*, 2(4), 80-91.
- Van Berkhout, E. T. & Malouff, J. M. (2015). The Efficacy Of Empathy Training: A Metaanalysis Of Randomized Controlled Trials. *Journal Of Counseling Psychology*. Advance Online Publication. <http://Dx.Doi.Org/10.1037/Cou0000093>.
- Vorkapić, S. & Ružić, N. (2013). Measuring Empathy In Future Preschool Teachers: Implications For Study Program Modification. *International Journal Of Psychology And Behavioral Sciences*, 3(6), 188-195

- Warner, R. E. (1984). Can Teachers Learn Empathy. *Education Canada*, 24(1), 39-41.
- Weisz, E. & Zaki, J. (2018). Motive edilmiş empati: Sosyal sinirbilim perspektifi. *Psikolojide güncel görüş*, 24(1), 67-71.
- Wiseman, T. (1996). A Concept Analysis Of Empathy. *Journal Of Advanced Nursing*, 23(6), 1162-1167.
- Yetişen, A. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Empatik Eğilim Düzeyi ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, B. (2020). Öğretmen Yetiştirme Üzerine Bir Model Önerisi: Stem Öğretmen Enstitüleri Eğitim Modeli. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 1- 29.
- Yıldız, V. A. (2011). *Bir Sosyal Öğrenme Aracı Olarak Medya Ve Ahlaki Gelişim Kuramları Açısından Medya Okuryazarlığına Eleştirel Bir Bakış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, E. & Aladağ, S. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gazete ve Dergi Takip Etme Alışkanlıkları İle Medya Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 1-16.
- Yiğit, D. (2020). *Öğretmen Adaylarının Kültürlerarası Duyarlılık ve Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zan, E. (2024). *Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Ve Kitap Okuma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zettl, H. (1998). Contextual Media Aesthetics As The Basis For Media Literacy. *Journal Of Communication*, 48(1), 81-95.

EKLER

EK 1: Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ)

ÖLÇME ARAÇLARI

Bu anketler, siz, kıymetli öğretmen adaylarınızın, medya okuryazarlık düzeyleriniz ile empati düzeyleriniz arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına bağlıdır. Kimliğinizi belirtmeksizin vereceğiniz cevaplar, bu araştırma dışındaherhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Anketten sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi, hiçbir soruyu cevapsız bırakmamanıza ve samimi cevaplar vermenize bağlıdır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyet: Kadın (...) Erkek (...)

Bölümünüz:

(...) Sınıf Öğretmenliği

(...) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

(...) İlköğretim Matematik Öğretmenliği

(...) Türkçe Öğretmenliği

(...) Okul Öncesi Öğretmenliği

(...) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

(...) Fen Bilgisi Öğretmenliği

(...) Özel Eğitim Öğretmenliği

Kudret YILDIRIM

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ)

	Kesinlikle katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Birisi, benimle sohbet etmek isterse rahatlıkla sohbe başlarım.					
2. Diğer insanlarla ilgilenmekten gerçekten keyif alırım.					
3. Sosyal bir ortamda, ne yapacağımı bulmakta zorlanırım.					
4. Bir grup içerisinde tuhaf ya da rahatsız hisseden birisini anında fark ederim.					
5. Diğer insanlar, onların duygularını ve ne düşündüklerini anlama konusunda iyi olduğumu söylerler.					
6. Haber programlarında acı çeken insanları görürsem üzülürüm.					
7. Çok anlayışlı biri olduğumu söyledikleri için arkadaşlarım genellikle bana sorunlarından bahseder.					
8. Birinin benim ortamda bulunmamdan rahatsız olduğunu, karşımdaki söylemese dahi hissedebilirim.					
9. Başkasının nasıl hissettiğine hızlıca dikkatimi verebilirim.					
10. Başka birisinin ne hakkında konuşmak istediğini kolaylıkla kavrarım.					
11. Birinin gerçek duygularını gizlediğini söyleyebilirim.					
12. Birinin ne yapacağını önceden kestirmekte iyiyimdir.					
13. Sosyal ortamları, kafa karıştırıcı bulmam.					

Ek 2: Medya Okuryazarlık Ölçeği

Medya Okuryazarlık Ölçeği

	Hiçbir zaman	Nadiren	Arasıra	Sıklıkla	Her zaman
1) Kitle iletişim araçlarının aktardığı örtük (geri planda kalan) mesajların farkına varırım.					
2) Kitle iletişim araçlarında yer alan mesajların doğruluğuna ve yanlışlığına kendim karar verebilirim.					
3) Kitle iletişim araçları tarafından üretilen tüketim kültürü, şiddet v.b değerlerin farkına varırım.					
4) Kitle iletişim araçlarının politik, ekonomik, kültürel, sosyal önceliklerinin olduğunu fark ederim.					
5) Mesajların hangi amaçlarla (sosyal sorumluluk, tüketim, bilgi verme eğlendirme v.b.) oluşturulduğunu fark ederim.					
6) Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumlu yanlarını belirlerim.					
7) Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumsuz yanlarını belirlerim.					
8) Kitle iletişim araçlarının yayınlarında kanuni kurallara bağlı kalınıp kalınmadığını takip ederim.					
9) Kitle iletişim araçlarının yayınlarında etik kurallara bağlı kalınıp kalınmadığını takip ederim.					
10) Kitle iletişim araçlarında yanlış habercilik yapıldığının hemen farkına varırım.					
11) Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajlara eleştirel bir bakış açısıyla bakarım.					
12) Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajlardaki anlamları çözümlemede yeterliliğe sahibim.					
13) Kitle iletişim araçlarının bireyleri nasıl etkilediği konusunda yeterliliğe sahibim.					
14) Kitle iletişim araçlarındaki yayınların olumsuzluklarından korunma konusunda önerilerde bulunurum.					
15) Kitle iletişim araçlarındaki mesajlara olumlu tepki veririm.					
16) Kitle iletişim araçlarındaki mesajlara olumsuz tepki veririm.					
17) Verilen mesajların farklı kitle iletişim araçlarında farklı biçimlerde oluşturulduğunu bilirim.					
18) Birey olarak kitle iletişim araçlarındaki üretim sürecine ne kadar etkim olabileceğini bilirim.					
19) Kitle iletişim araçlarında yapılan gizli reklâmı fark ederim.					
20) Sponsorların yayın üzerindeki etkisini gözlemleyebilirim.					

Ek 3: Ölçek Kullanım İzinleri

→ Re: Ölçek İzni Hakkında

14 Kasım 2023 10:51

[Ayrıntılar](#)

[2023-11-14 10:40](#), kdrtyldrm yazmış:

- > Empati düzeyi belirleme ölçeğini yüksek lisans tezimde kullanmak
- > için izin istiyorum. Saygılarımla.
- >
- > Teşekkürler,
- > İyi çalışmalar.
- >
- > Galaxy cihazımdan gönderildi

Ölçeği kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Doç.Dr. Barış KAYA

Galaxy cihazımdan gönderildi

----- Orijinal mesaj -----

Kimden: Adem KARATAŞ

Tarih: [12.10.2023 10:22](#) (GMT+[03:00](#))

Alıcı: kdrtyldrm <

Konu: Re: Ölçek İzni Hakkında

Merhaba Kudret bey, 2017 deki doktora tezine eriş ve o ölçeği kullan, güncellendi.

Atıf ve kaynak gösterme kurallarına uymak şartıyla kullanabilirsin.

Bittiğinde çalışmayı benimlede paylaşırsan sevinirim.

İyi çalışmalar dilerim.

Dr. Adem Karataş

kdrtyldrm <[REDACTED]>, 12 Eki 2023 Per,

[09:23](#) tarihinde şunu yazdı:

Hocam merhaba, ben Kudret YILDIRIM. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisans öğrencisiyim. Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeyleri ve empati düzeyleri arasındaki ilişki üzerine tez çalışması hazırlayacağım. Yüksek lisans çalışmanızda kullandığınız medya okuryazarlığı ölçeğini kullanabilir miyim?

Ek 4: Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.02.2024-411678

Kurum Kayıt Tarihi ve Sayısı: 11.01.2014/401441	Protokol No:449
--	-----------------

02.02.2024

T.C

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Anket
BAŞLIK:	Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Düzeyleri ile Empati Düzeyleri Arasındaki İlişki
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Doç. Dr. Barış KAYA
YARDIMCI ARAŞTIRMACI:	Kudret YILDIRIM
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Şaban ÇELİKOĞLU
Başkan

Prof. Dr. Ahmet Ferda ÇAKMAK
Üye

Prof. Dr. Ahmet EFİLOĞLU
Üye
Katılmadı

Prof. Dr. Mehmet CURAL
Üye

Doç. Dr. Yücel NAMAL
Üye

Prof. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
Üye
İzinli

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çağatay BÜYÜKUYSAL
Üye
Katılmadı

29.05.2014 Tarih ve 2014/08-13 Sayılı Senato Kararı ile Kabul Edilmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması: [https://turkiye.gov.tr/ebd7eK=5319&eD=B\\$U64DPHEK&eS=411678](https://turkiye.gov.tr/ebd7eK=5319&eD=B$U64DPHEK&eS=411678) adresinden yapılabilir.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Kudret YILDIRIM
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Aldığı Sertifikalar : Aile Danışmanlığı
Uzmanlık Alanı : Sosyoloji

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Radyo, TV ve Sinema	Atatürk Üniversitesi	2012
2. Lisans	Sosyoloji	Anadolu Üniversitesi	2020
3. Lisans	Çocuk Gelişimi	İstanbul Üniversitesi	2024
4. Lisans	Egzersiz ve Spor Bilimleri	Atatürk Üniversitesi	2024
Y. Lisans	Sosyal Bilgiler Eğitimi	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2024

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Yurt Yönetim Personeli	Kilimli Yurt Müdürlüğü – Kilimli/ZONGULDAK	2024-Halen

Eserler :

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

A1.

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

B1. Yıldırım, K. (2024). Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Düzeyleri ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Karadeniz Zirvesi 17. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 8-10 Kasım 2024, Rize.

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:

C1. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar:

C1.1.

C2. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplardaki bölümler:

C2.1.....

D. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

D1.....

E. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

E1.....

F. Sanat ve tasarım etkinlikleri:

F1.....

G. Diğer yayınlar: *(Yukarıdaki maddelerde yer alan başlıklardaki kategorilere girmeyen ve belirtilmek istenen tüm eserler bu maddenin altında belirtilecektir.)*

G1.....

